Poštnina plačana v gotovini.
Leto XXI., št. 235 Ljubljana, torek 7. oktobra 1941-XIX Cena cent. 70

Uprav ništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ul. 5. - Telefon 31-25, 31-26.
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta št. 42.
Računi pri pošt. ček. zavodu: Ljubljana št. 17.749.

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka. Naročnina znaša mesečno L. 12.—, za inozemstvo pa L. 20.—

Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica št. 5, telefon 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.

IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr. Italije in inozemstva ima Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano

Živahne letalske akcije v Sredozemlju

Osem angleških letal sestreljenih — Bombardiranje pristaniških naprav v Tobruku in Marsa Matruchu — Sovražna petrolejska ladja zadeta z bombo

Glavni stan Oboroženih Sil je izdal, dne 6. oktobra naslednje vojno poročilo št. 491:

Včeraj popoldne je nekoliko britanskih letal preletelo mesto Katanijo in odvrglo nekoliko rušilnih in zažigalnih bomb ter bomb manjšega kalibra. Štirje prebivalci so bili ranjeni in povzročene je nekaj škode. En sovražni bombnik in en lovec sta bila sestreljena od našega protiletalskega topništva odnosno od naših lovcev.

V Cirenaiki so sovražna letala vnovič napadla z bombami mesti Bengazi in Barco. Povzročila so nekaj škode na bivališčih in ranila 7 oseb civilnega prebivalstva. Tudi so brez uspeha obstreljevala s strojnicami nekatere vasi v pogorju. Naša protiletalska obramba je sestrelila dve napadajoči letali, ki sta bili popolnoma razbiti. Neko drugo letalo je sestrelil v Tripolitaniji naš lovec.

Na fronti pri Solumu so bili v akcijah prednjih italijansko-nemških oddelkov ujeti mnogoštevilni sovražni vojaki ter zaplenjeno razno orožje. V letalskih bojih je nemški lovec sestrelil dva Hurricana. Formacije bombnikov kr. letalstva ter nemških bojnih letal so ponovno podvzele napade proti pristaniškim napravam v Tobruku in Marsa Matruhu. Zadele so pomole za izkrcavanje, barake in skladišča raznega blaga. Z uspehom so bila bombardirana tudi nekatera prednja sovražnikova letališča.

V vzhodni Afriki so angleška letala metala bombe na trg domačinov v Gondarju. Pri tem jih je bilo ubitih 7 ljudi, 18 pa ranjenih.

Na Sredozemskem morju je naša bojna edinica sestrelila 1 britansko letalo, naš bombnik pa je zadel sovražno petrolejsko ladjo 1200 ton.

Z operacijskega področja, 6. okt. s. Sistematično bombardiranje sovražnih postojank pri Tobruku in Marsa Matruhu se je tudi včeraj nadaljevalo. Italijanski bombniki in strmoglavci so odvrgli mnogo bomb na trdnjavske naprave in pristanišče v Tobruku. Tam je zletelo v zrak skladišče municije. Tudi na drugih krajih so nastale eksplozije in požari, ki jih je bilo videti še iz velike daljave. V Marsu Matruhu so bila bombardirana taborišča, skladišča pogonskih sredstev in zbirališča čet.

Minister za korporacije Eksc. Ricci pri ogledu Ljubljanskega velesejma

Fašistična pravica bo zagotovila varnost življenja in dela

Odredba Visokega komisarja z dne 11. septembra t. l., s katero je najvišji predstavnik države v naši pokrajini zagotovil zakonito zaščito mirnemu in delavnemu ljudstvu, predvideva tudi ustanovitev izrednega sodišča. To ni bila samo prazna grožnja, marveč je očitovala mnogo ozira in skrbeče pozornosti napram mirnim državljanom, ki hočejo lojalno izpolnjevati svoje dolžnosti. Žal, da peščica prevratno navdahnjenih posameznikov ni znala ali ni hotela pravilno oceniti iesnega opozorila oblasti.

Dogodil se je vse obsodbe vredni primer, da je omenjena neodgovorna peščica ravno dan pred otvoritvijo tako važne gospodarske prireditve, kakršna je Ljubljanski Velesejem, zagrešila sabotažno dejanje, ki sicer ni imelo posledic, ki pa je vsekakor zgovoren dokaz, da je nekaterim močno na poti red in mir.

Maloštevilni zlikovci, ki hočejo za vsako ceno skaliti vladajoči mir, se po vsej priliki ne zavedajo, da škodujejo s takimi dejanji v prvi vrsti našemu ljudstvu, ko izzivajo fašistično pravico in preizkušajo znano rimsko širokogrudnost. V našem listu smo že opetovano naglasili, da je osnovna dolžnost našega ljudstva, da vrača zmagoviti Italiji enako lojalnost, iskrenost in razumevanje kakršnega kažejo predstavniki večnega Rima za naše zadeve. Naše ljudstvo po ogromni večini obsoja nasilje in si želi mirnega življenja. Na delu pa so očividno temne sile, ki jim je samo do nemirov, neredov in vsakršnih terorističnih dejanj.

Posebno sodišče, ki ga je ustanovil Visoki komisar, bo z odločnostjo poseglo v vrste prevratnikov ter tudi nje poučilo o nepopustljivosti fašističnih zakonov, o strogi rimski pravici ter o trdni volji državnih organov, da se v naši pokrajini uvede Ducejev duh, ki preveva vse ostale pokrajine Italije.

Fašistična pravica bo šla neomajno svojo začrtano pot. Kolikor prizanesljivejša je bila spočetka, — in to prizanesljivost dobro pozna naše delavno ljudstvo —, toliko strožja in jačja bo poslej, ako zločinska peščica ne bo nehala s svojim, vse obsodbe vrednim početjem. Namen državnih oblasti je edino ta, da se zaščiti varnost življenja in dela slovenskemu prebivalstvu.

Ustanovitev izrednega sodišča

Visoki Komisar za Ljubljansko Pokrajino je ustanovil izredno sodišče, kakor ga določa njegova odredba z dne 11. septembra XIX., ki se nanaša na ukrepe za zaščito javnega reda.

Boji na vzhodni fronti

Preprečen poizkus izkrcanja sovjetskih čet zapadno od Petrograda — Odbiti izpadi petrograjske posadke

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 6. okt. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje vojno poročilo:

Napadalne operacije na vzhodu so prinesla včeraj nadaljnja uspehe.

Zapadno od Petrograda so za obrambo pripravljene nemške čete z odločnim nastopom popolnoma onemogočile poizkus močnih sovjetskih sil za izkrcanje, ki ga je podpiralo s svojim ognjem vse kronštatsko trdnjavsko, ladijsko in obalno topništvo.

Istočasno so bili strti srditi napadi, s katerimi so skušale sovjetske čete prebiti s petrograjskega področja obkolitveni obroč. Sovražnik je utrpel hude krvave izgube. Izkrcani deli njegovih čet so bili uničeni ali pa ujeti. Več popolnoma zasedenih ladij je bilo potopljenih, 22 oklopnih bojnih voz, med njimi 7 posebno težkih, pa uničenih.

Bojna letala so bombardirala v noči na 6. oktobra z dobrim učinkom neko pristanišče na Azovskem morju, kakor tudi važno prometno križišče zapadno od Moskve in vojaške naprave v Petrogradu.

V boju proti Angliji so potopila bojna letala podnevi 407 km zapadno od Bresta trgovsko ladjo z 2500 br. reg. tonami ter so bombardirala vojaško važne naprave na Shetlandskih otokih. V poslednji noči so bili usmerjeni letalski napadi proti lukam v južnovzhodni Angliji.

V severni Afriki so nemška strmoglavna bojna letala v noči na 5. oktobra bombardirala mesto in pristanišče v Tobruku. Nadaljnji letalski napad je bil usmerjen proti pristanišču v Suezu.

Sovražna letala niso niti podnevi niti ponoči priletela nad nemško državno ozemlje.

*

Boji za Petrograd

Berlin, 6. okt. d. Z merodajne nemške strani je bil objavljen naslednji pregled vojaškega položaja v borbi za Petrograd ob koncu tedna.

Borba za Petrograd se nadaljuje z nepopisno ogorčenostjo. Ponesrečili so se vsi napadi sovjetsko-ruskih čet južno od Ladoškega jezera, katerih namen je bil presekati obkolitveni nemški obroč. Na vseh točkah so se sovjetski napadi zlomili ob žilavem odporu nemške obrambne fronte. Nemške oblegovalne črte se širijo od Šliselburga vzdolž reke Neve do petrograjskih predmestij in dalje proti zapadu, kjer zapadno od Oranienbauma doseže obalo Finskega zaliva. Petrograd ni izpostavljen samo neprestanim napadom nemškega letalstva, marveč tudi ognju najtežjega nemškega topništva. Sovjetska bojna mornarica, blokirana od minskih zapor, ki jih je položila nemška vojna mornarica, je okrog Kronštata izpostavljena bombam nemškega letalstva in ognju najtežjih nemških topov. Dve sovražnikovi oklopnici in več križark je bilo zelo težko zadetih ter potopljenih. Levo krilo nemških čet na jugu od finske fronte se uspešno bori z ostanki sovjetsko-ruske posadke na otoku Oesel. Preostanki sovjetsko-ruske posadke so bili potisnjeni na skrajno jugovzhodno konico otoka. Nemške križarke posegajo s svojim ognjem prav uspešno v borbe, ki se razvijajo na kopnem.

Preprečeno izkrcanje

Berlin, 6. okt. d. Kakor poročajo s pristojnega nemškega vojaškega mesta, je poveljništvo obleganega Petrograda poizkušalo izkrcati znatne svoje sile na neki točki zapadno od Petrograda. Ta sovražnikov poizkus pa je bil odbit in so imeli sovjetske čete velike izgube.

Finsko prodiranje ob Oneškem jezeru

Helsinki, 6. okt. d. Delavnost finskih oboroženih sil ni prenehalo po osvojitvi mesta Petrozavodska, marveč se v vseh smereh nadaljuje. Finske čete nadaljujejo severozapadno od Petrozavodska ofenzivo vzdolž obale Oneškega jezera. Obenem dokončujejo okupacijo ozemlja, ki leži med Ladoškim jezerom in reko Svir, odnosno med reko Svir in obalo Oneškega jezera, ki je vse od Petrozavodska pa do te reke sedaj v finski posesti. V primeri s Karelsko ožino je ozemlje, ki so ga na tem področju zasedle finske čete v teku septemberske ofenzive, za celih 50 % večje. Prebivalstvo je tu sicer redko naseljeno, toda Rusi so imeli precejšnje zaloge vsakovrstnega blaga in materiala. Na tem ozemlju je tudi več dokaj dobrih cest, ki so jih zgradili Rusi v pripravljanju svojega napada na Finsko. Posamezna pota so speljana tudi do 50 km severno od Petrozavodska, više proti severu pa se pričenja docela pust svet, ki se nato širi med Belim morjem in finsko mejo visoko gori na sever do polotoka Kola. Jesen je v teh predelih značilna po svojih zelo naglih in zelo močnih vremenskih izpremembah, združenih z viharji in nalivi. Te vremenske posebnosti so mnogo bolj ugodne za defenzivne kakor pa za ofenzivne vojaške operacije, zlasti za napadalne akcije z modernim vojnim materialom. Čim pa nastopi prva zmrzel, postanejo tudi ofenzivne operacije lažje, zlasti preko zamrznjenih jezer. Tudi v snegu je pozimi lahko graditi dobra pota za prevoze.

Uspešne finske letalske akcije

Helsinki, 6. okt. d. Kakor je bilo snoči objavljeno s pristojne finske vojaške strani, so bile letalske akcije nad finskim ozemljem vzhodnega bojišča v zadnih 24 urah le manjšega obsega. Finska letala so bombardirala neki kolodvor ob murmanski železnici ter dva vlaka na progi. Finsko protiletalsko topništvo je sestrelilo dve sovjetsko-ruski letali, nadaljnji dve je spravilo na tla finsko lovsko letalstvo, peto letalo pa so sovjetske sile izgubile, ko je bilo eno izmed njihovih lovskih letal v okolici Hangöja prisiljeno za silo pristati. To letalo je docela nepoškodovano padlo v finske roke.

Tajna seja finskega parlamenta

Helsinki, 6. okt. d. Kakor se je zvedelo iz merodajnih finskih krogov, se bo finski parlament jutri sestal na tajno sejo, na kateri bo predsednik vlade Rangell podal poročilo o političnem položaju.

Ponesrečeni sovjetski protinapadi

Berlin, 6. okt. d. Kot posledica poizkušenih protinapadov sovjetsko-ruske pehote so se na nekaterih odsekih vzhodnega bojišča razvile silovite borbe, ki se še nadaljujejo. Sovjetske čete so podvzele protinapade s podporo svojih tankov, ter na nekem mestu tudi s sodelovanjem nekega oklopnega vlaka, vsi ti protinapadi pa so bili odbiti s hudimi izgubami za sovražnika. 30 sovražnih tankov je bilo uničenih in je padlo v nemške roke 500 ujetnikov.

Nemško letalstvo medtem neprestano nadaljuje napade na sovjetske prometne zveze ter je včeraj bombardiralo 44 železniških prog. Pri tej priliki je bilo 20 vlakov, tako hudo poškodovanih, da so bili izločeni iz prometa, dočim je bilo lažje poškodovanih še nadaljnjih 30 vlakov. V dotičnem odseku vzhodnega bojišča, kjer se razvija nova nemška ofenziva, je nemško letalstvo z uspehom bombardiralo sovražnikove motorizirane kolone, topniške postojanke ter zbirališča sovražnikovih čet. Nemška strmoglavna letala so uspešno napadala sovražnikove tanke, strojniška gnezda in topovske baterije.

Boji rumunske vojske

Berlin, 6. okt. d. Kakor poročajo s pristojnega rumunskega vojaškega mesta, rumunske čete še nadalje uspešno odbijajo protinapade sovjetsko-ruskih čet, dasi so medtem številčno nadmočne in zelo močno oborožene. Potem, ko je bil sovražnik utrpel najsilnejše izgube, so se sovjetske čete pričele umikati proti vzhodu. Rumunske motorizirane edinice in rumunska konjenica zasledujeta odstopajočega sovražnika. Posamezni poskusi sovjetskih čet, da bi se prebili skozi oblegovalni pas okrog Odese, so bili strti s hudimi izgubami za sovjetsko-ruske čete. Ob tej priliki je bilo zaplenjenih tudi 30 tankov.

Göbbels o vojni na vzhodu

Saarbrücken, 6. okt. d. Na ljudskem zborovanju v Saarbrücknu je včeraj govoril pred 40.000 poslušalci nemški propagandni minister dr. Göbbels, ki je med drugim naglasil:

Kar se sedaj dogaja na vzhodu, ni več vojna v običajnem smislu, marveč se tamkaj odloča svetovna borba med »podzemljaštvom« in civilizacijo. Na vzhodu ne gre edino le za to, da se osvoji sovražnikov prostor, marveč je predvsem odločilno dokončno uničenje boljševiških armad, ki so bile pripravljene za to, da bi zanesle v Evropo krvavi režim in teror. Nemški narod točno ve, kaj je na kocki v tej največji borbi svetovne zgodovine. Nemčija se bori za svoje narodno življenje in svoj narodnostni obstanek vobče. Samo dve možnosti sta, ali zmaga ali uničenje. Gigantske bitke, ki jih zmagovito bijejo nemške čete na vzhodu, bodo dokončno določile podobo bodoče Evrope.

Slično kakor v Saarbrücknu je dr. Göbbels nekaj ur kasneje govoril drugi množici 40.000 ljudi v Metzu. Ob živahnem odobravanju svojega poslušalstva je dr. Göbbels izjavil, da je glede na mogočni vojaški in politični položaj Nemčije zmaga zajamčena, ker v sedanji borbi sodeluje z Nemčijo tudi vsa Evropa.

Žrtve letalskih napadov na Nizozemsko

Berlin, 6. okt. d. Po doslej zbranih podatkih so zadnji napadi britanskega letalstva na Nizozemsko zahtevali zelo mnogo žrtev med civilnim prebivalstvom. Doslej je bilo že naštetih že nad 100 smrtnih žrtev na obalnem področju Nizozemske. Med cerkvami, ki so bile prizadete od angleških bomb ob zadnjem napadu britanskega letalstva na Rotterdam, je posebno hudo poškodovana cerkev sv. Elizabete.

Berlin, 6. okt. d. Zaključne informacije, ki jih je nemška poročevalska agencija prejela iz Haaga o posledicah zadnjega britanskega letalskega napada na Rotterdam, kažejo, da je bilo ob tej priliki 118 ljudi ubitih, 190 hudo in 30 lahko ranjenih. Poročilo iz Haaga pravi, da so britanske bombe zadele izključno le stanovanjska poslopja. Policijski komisar v Rotterdamu je po uvedeni preiskavi ugotovil, da so britanski bombniki vrgli na mesto 50 rušilnih bomb težkega kalibra in 500 zažigalnih bomb. Med drugimi javnimi poslopji je bilo zadeto neko poslopje za onemogle, ki je bilo posebno hudo razdejano. Pod razvalinami enega trakta tega poslopja je našlo smrt osem ljudi. Nadalje so bile, kakor že javljeno, zadete tudi lazaretne ladje, zasidrane v luki, ki so služile kot pomožne bolnišnice. Ena izmed njih, v kateri je bila urejena tudi operacijska dvorana, je bila od bombe direktno zadeta in se je potopila. V nekem delavskem okraju so bile porušene skoraj vse hiše in je bilo tu največje število človeških žrtev. Britanska letala so napad izvršila v zelo jasni noči in so se držala v veliki višini. Pred bombardiranjem so britanska letala izpustila še nekaj svetlobnih raket, da bi lažje videla cilje pod seboj.

Stockholm, 6. okt. d. Bilanca nemško-britanskih letalskih bojev preteklega tedna, ki je bila v nedeljo zvečer objavljena v posebnem britanskem uradnem poročilu, kaže, da je britansko letalstvo izgubilo 43 svojih aparatov nasproti 23 nemškim in italijanskim letalom. Navedene številke predstavljajo skupno število letal, ki so bila sestreljena v zapadni Evropi, na srednjem vzhodu ter na vzhodnem bojišču. Londonsko poročilo trdi na kraju, da se je britanskim letalom na vzhodni fronti baje posrečilo doslej brez lastnih izgub sestreliti tri nemške bombnike.

Ameriško vmešavanje v pacifiške zadeve

Anglo-ameriška gospodarska pogajanja s Čangkajškovo vlado — Japonski predlogi Washingtonu

Tokio, 6. okt. d. List »Jomiuri« objavlja komentar o bližnji gospodarski konferenci med Anglijo, Zedinjenimi državami in Čungkingom, ki bo v Hongkongu, ter naglaša, da se je navzlic japonskim prizadevanjem po odstranitvi rak-rane na Pacifiku položaj le še nadalje zaostril zaradi novih anglosaških ukrepov, katerih namen je povečati pritisk Japonski sovražnih sil na južnem delu Tihega oceana. »Jomiuri« naglaša, da zasledujejo tako moskovska konferenca, anglo-ameriška konferenca za Daljni vzhod v Manili, kakor tudi bližnja anglo-ameriško-kitajska konferenca edini cilj, ki je utrditev protijaponske obkoljevalne fronte.

List »Asahi« poroča iz Hongkonga, da se je posebni Rooseveltov odposlanec za Daljni vzhod Frank Grady v Čungkingu zadnji čas prizadeval za organizacijo skupne ameriško-kitajske eksploatacije kitajskih industrijskih surovin, kar tudi pomeni ukrep v utrjevanju protijaponske gospodarske fronte.

Tokio, 6. okt. d. List »Asahi« poroča, da je japonska vlada predala 3. oktobra ameriški vladi gotove predloge za obnovitev prometa med Japonsko in Zedinjenimi državami, v prvi vrsti za obnovitev poštnega pomorskih zvez. Te japonske predloge je izročila v Washingtonu svetnik japonskega poslaništva v Washingtonu, Igughi in finančni ataše Nishijama. Japonski list postavlja, da sta japonska pooblaščenca izjavila, da bodo podvzeti vsi koraki s ciljem, da bi se pogajanja med Tokijem in Washingtonom, ki trajajo že dva meseca, uspešno završila.

Bern, 6. okt d. Kakor objavlja francoski radio iz Tokija, je japonski vladni zastopnik Koh Ishii izjavil zastopniku francoske poročevalske agencije, da niso točne iz ameriških virov razširjene informacije, češ, da ni več nikakega upanja v uspeh pogajanj med Japonsko in Zedinjenimi državami. Ishii je nasprotno izjavil, da so ameriško-japonska pogajanja še vedno v teku.

Ameriška vojaška misija v Čungkingu

Šanghaj, 6. okt. d. Kakor poročajo iz Čungkinga, je prispela tjakaj s tremi ameriškimi vojaškimi letali ameriška vojaška misija, v kateri so ameriški general Gruber in 40 častnikov.

Zatvoritev ameriških bank na Japonskem

Tokio, 6. okt. s. Finančno ministrstvo je včeraj objavilo, da sta bili s 30. septembrom zaprti podružnici zavoda »National City Bank« v Jokohami in Kobu.

Nesreča japonske podmornice

Tokio, 6. okt. s. Japonski mornariški minister je objavil, da se je pri nočnih manevrih podmornica »61« zaletela v neko drugo vojno ladjo. Incident se je pripetil severnozapadno od Kjušija. Podmornica se je potopila. Del njene posadke je bilo mogoče rešiti.

Ureditev položaja Židov v Srbiji

Židje so izenačeni s cigani in ne bodo smeli izvrševati svobodnih poklicev

Rim, 6. okt. u. List mednarodne in vatikanske obveščevalne službe poroča:

Položaj Židov v Srbiji je dokončno urejen z odlokom nemške oblasti, ki smatra za Žida vsakogar, ki je v treh pokolenjih Žid, ki ima dva neposredna prednika Žida, ter onega, čigar zakonski drug je židovskega porekla. Vsi Židje so se morali v teku dveh tednov po izdaji odloka javiti srbski policijski oblasti, v teku 10 dni pa so morali naznaniti svoje premično in nepremično imetje. Poslej ne bodo mogli več sami razpolagati s svojim premoženjem in pravni posli, ki jih bodo sklenili, bodo popolnoma ničevi. Židje ne bodo mogli biti lastniki učnih zavodov ali učitelji na teh zavodih. Oni Židje, ki so pobegnili z ozemlja Srbije, se ne bodo smeli več vrniti in noben Žid ne sme zapustiti svojega bivališča, ne da je dobil dovoljenja merodajne oblasti.

Vsi bodo morali nositi poseben trak z napisom žid. Sličen trak bodo nosili tudi Cigani iz rumenega blaga z napisom »Cigan«. Tudi za Cigane namreč veljajo vse omejitve, zadevajoče Žide. Ostajati bodo morali v svojih bivališčih od 20. zvečer do 6. zjutraj in ne bodo smeli izvrševati svobodnih poklicev, predvsem ne bodo mogli biti odvetniki, zdravniki, zobarji, živinozdravniki in lekarnarji. Kot zdravniki in zobarji bodo lahko opravljali svoj posel samo med svojimi soverniki. Niti Židje niti Cigani ne bodo smeli posečati kinov, gledališč in drugih zabavišč. Prepovedan jim je tudi vstop v gostilne, ki niso posebej določene zanje. Vsi Židje od 14. do 60. leta so podvrženi delavni dolžnosti za popravo vojnega razdejanja.

Za židovska podjetja veljajo posebne določbe in se morajo vse te tvrdke vpisati v poseben spisek. Kot židovska se morajo smatrati vsa podjetja, katerih lastniki so Židje, vse družbe, ki imajo vsaj enega člana Žida, kakor tudi družbe z omejeno zavezo, katerih ena tretjina članov pripada židovski narodnosti, oziroma onih delniških družb, katerih delnice so vsaj po eni tretjini židovska last ter delniške družbe, katerih predsednik ali njega namestnik sta Žida.

Vojna na morju

Rim, 6. okt. s. Pomorski strokovnjak »Daily Heralda« je izjavil, da bitke za Atlantik nikakor ne moreta odločiti Anglija in Amerika s svojimi pomorskimi silami. Dasi je Nemčija morala poslati na Baltsko morje izvestno število podmornic, je vendar nemško in italijansko podmorniško orožje na Atlantiku še vedno velika grožnja za zavezniško plovbo, ki mora vsekakor pričakovati težke udarce tudi za bližnjo bodočnost. Mornariški strokovnjak je dodal, da bodo v oktobru in novembru številke o potopljenih ladjah nedvomno višje kakor one v avgustu in septembru.

Nemško diplomatsko zastopstvo v Vichyju

Pariz, 6. okt. d. V nedeljo je bila tu v posebni službeni objavi napovedana ustanovitev namestništva nemškega poslaništva v Vichyju. Nemško poročilo pravi, da je bil za načelnika vichyjske podružnice nemškega poslaništva v Parizu imenovan generalni konzul v. Nidda, ki je bil prej aktivni član v nemškem zunanjem ministrstvu.

Gospodarstvo

Dirigiranje prehrane v Italiji

Že v avgustu je bilo Fašistični Stranki v Italiji poverjeno nadzorstvo nad cenami živil in nad tržišči z živili. O dosedanjem delovanju Stranke na tem področju je pretekli teden na seji Nacionalnega direktorija Fašistične Stranke poročal tajnik stranke Serena, ki je raztolmačil načela, na katerih slonijo ukrepi Stranke, ki se tičejo disciplíniranja in kontrole cen ter razdelitve najvažnejših življenjskih potrebščin. Ti ukrepi se od tedna do tedna izpopolnjujejo in predstavljajo enoten sistem, ki ima namen ustvariti redno preskrbo prebivalstva. Vzporedno se ustvarja moralno disciplíniranje naroda, kar je važen pogoj za redno oskrbo prebivalstva z neobhodno potrebnimi živili in blagom.

Italijanska vlada v pričetku vojne ni takoj uvedla splošnega racioniranja, predvsem zaradi tega, ker so potrebe prebivalstva v posameznih predelih države, kakor tudi v posameznih stanovih zelo različne. V teku vojne je bilo treba število racioniranega blaga postopno razširiti. Strankini ukrepi na tem področju grędo predvsem za tem, da se omogoči izravnana oskrba vseh slojev prebivalstva, da se uvede popolna kontrola cen in gospodarske morale in pobija egoistično izkoriščanje razmer, bodisi na strani dobaviteljev in trgovcev, kakor tudi na strani kupcev. Tajnik Stranke Serena je izrazil svoje zadovoljstvo glede dosedanjih uspehov . Špekulantom in onim, ki kupičijo življenjske potrebščine, je povedal ostro borbo. Špekulaciji bodo končno zaprta vsa pota, cene pa bodo stabilizirane na višini, ki ustreza gospodinjstvu najrevnejših slojev. Pa tudi izven tega okvira zahteva Stranka, da se življenje vsakega posameznika prilagodi resnosti sedanjih časov. Zato se morajo tudi imovitejši sloji odpovedati vsaki kaprici in vsakemu luksuzu. V okviru izdanih ukrepov je bila odstranjena možnost, da bi posamezniki lahko v gostinskih obratih naročali in zavživali razna jedila preko okvira, ki ga nalagajo omejitve. Zato bodo gostinski obrati v bodoče imeli en sam meni po določeni ceni. Da se prepreči prekomerno nakupovanje onega blaga, ki ni racionirano, bodo uvedene **osebne nakupovalne legitimacije**, ki naj onemogočijo, da bi si posamezník kupil eno in isto blago, ki ga sme trgovec prodajati le v omejenem obsegu, v več trgovinah.

Dosedanja prostost nakupa raznih živil je dajala inozemcem, ki so prišli v Italijo, pogosto napačno sliko italijanskega življenja. Novi ukrepi bodo pripomogli, da bo prišla do izraza prava slika. Italija je sicer zadostno oskrbovana, vendar je daleč od izobilja.

Ustvarja in pripravlja se sistem oskrbe, ki bo povzročil oblastvu in potrošnikom sicer precej posla, ki pa je nujno potreben. Poleg disciplíniranja nakupov neracioniranega blaga je pričakovati, da bo uvedeno racioniranje nekaterih drugih važnih živil.

Kakor poročajo iz Rima bo kontrola nakupov uvedena za stročnice (fižol, grah, leča) in za sir. Podobno bo urejena oskrba z mlekom in z jajci. Za vse to blago bodo določene fiksne cene. Nadalje poročajo, da je sklenjeno povišanje cene olivnemu olju, ki pa bo do polovice zadelo potrošnika. Strožji ukrepi so predvideni tudi glede potrošnje bencina. Izdane so tudi že omejitve glede potrošnje premoga v zimskem času oziroma kurjave stanovanj in javnih lokalov.

Ukrepi za večjo proizvodnjo pšenice

Da se v čim večji meri zasigura prehrana v prihodnjem letu je italijanska vlada izdala že številne ukrepe, ki naj pripomorejo k temu, da se nadalje poveča kmetijska produkcija. Med temi ukrepi je predvsem omeniti premijo 200 lir za vsak hektar, posejan s pšenico, ovsem in ječmenom. Ta premija, ki se bo plačala od posejane površine ne glede na višino pridelka, ima namen pomagati predvsem kmetom Južne Italije, kjer so pridelovalni stroški večji in je donos slabši. Južno italijanskemu kmetu, ki pridela na hektar le 5 do 10 meterskih stotov pšenice, in gorskemu kmetu bo ta premija mnogo več pomenila, kakor severnoitalijanskemu kmetu, ki pridela do 25 stotov. Prav tako je namenjena predvsem južnoitalijanskemu kmetu uvedba premije na zgodno vrsto pšenice. Južnoitalijanski kmet bo dobil premijo 40 lir za vsak meterski stot te zgodnje pšenice kot nadomestek za prehod na novo vrsto, medtem ko bo kmet v Severni Italiji dobil 20 lir premije.

Posebne olajšave so predvidene tudi za gorske kmete, ki bodo v višini preko 750 m nad morjem oproščeni v celoti kmetijske enotne dajatve, gorski kmetje, ki imajo posestva v višini pod 750 m, pa bodo plačali le polovico te dajatve.

Na podlagi teh ukrepov je pričakovati, da se bo prihodnje leto s pšenico posejana površina znatno povečala. Leta 1940. je znašala s pšenico posejana površina 5.1 milijona ha, letos pa je bila za 0.2 milijona ha manjša. Končni cilj vsega prizadevanja je ta, da se poveča proizvodnja pšenice od sedanjih 70 do 80 milijonov metrskih stotov na 100 milijonov metrskih stotov. Ti ukrepi zahtevajo seveda tudi znatne žrtve od države, saj je samo za hektarske premije predviden izlatek 1.2 milijarde lir.

Ogromen obisk velesejma

Ko je minister za korporacije Eksc. Ricci v soboto po končanem ogledu razstave izrazil predsedniku in ostalim funkcionarjem velesejma svoje zadovoljstvo, je obenem naročil, naj se takoj po končani prireditvi nadaljujejo obnovitvena dela, da se bo razstavišče razširilo. S tem je potrdil, da je bodočnost ljubljanskega velesejma zajamčena in da zasluži ta ustanova vso podporo. V resnici je letošnji velesejem presenetil obiskovalce po svojem bogastvu razstavnih predmetov in smotrni ureditvi.

V nedeljo je bil obisk naravnost ogromen in je vladala vse popoldne do zaključka ob 21. prava gneča v paviljonih in na prostem. Dopoldne sta prispela dva posebna vlaka obiskovalcev iz Trsta in Gorice, posamezni obiskovalci pa so prispeli tudi iz Rima, Milana, Benetk, Padove, Genove, Udin ter precej obiskovalcev iz Hrvatske, predvsem iz Zagreba in Splita. Ponovno je obiskal velesejem podpredsednik Fašistične in korporacijske zbornice Eksc. E. M. Gray, k ije pohvalil vzorno organizacijo velesejma in se je posebno zanimal za našo kmetijsko razstavo za čebelarstvo, in za izdelke naših obrtnikov, zlasti za suho robo.

Posebno je treba letos omeniti eleganten in nadvse učinkovit aranžma razstavnih prostorov. Še nikoli razstavne koje niso bile tako lepo urejene kakor letos, kar velja zlasti za razstavo Ljubljanske pokrajine, za kmetijsko razstavo in za razstavo slovenske obrti, kjer so se naši aranžerji prav posebno odlikovali. Dokazali so, da se da tudi s skromnimi sredstvi napraviti učinkovit aranžma. Zlasti opažamo, da ni nikjer prekomerno nakopičeno blago, tako da nudijo tudi najmanjše koje pregledno sliko.

K učinkoviti ureditvi velesejemskih prostorov je letos mnogo pripomogla tudi boljša razsvetljava novih paviljonov. Glede na okolnost, da je letos velesejem odprt tudi v večernih urah, so se mnogi razstavljalci poslužili umetne razsvetljave in reklamne razsvetljave s svetlobnimi učinki, kar prihaja do izraza zlasti v večernih urah, ko zažari vse sejmišče v bajni raznobarvni razsvetljavi. Učinkovita je tudi večerna razsvetljava v paviljonih samih, kjer prihajajo ponekod razstavljeni predmeti še bolj do izraza kakor podnevi.

Posebno hud naval je bil včeraj na zunanji strani levega paviljona nedaleč od glavnega vhoda, kjer so se obiskovalci vpisovali, da se lahko udeležujejo žrebanja zastonjskih polic Nacionalnega zavarovalnega zavoda. Ta zavod je kot državna ustanova ena največjih zavarovalnic na svetu, pri katerem je skupna zavarovalna vsota dosegla že 24 milijard lir in kjer znašajo enoletne premije okrog 1 milijarde lir. Zavarovalnica je za obiskovalce velesejma dala na razpolago 10 zastonjskih polic, glasečih se na 500 lir v 5 odstotnih 9 letnih državnih bonih. Vsak dan se izžreba ena taka polica in se ime srečnega dobitnika takoj razglasi, če ni navzoč pa se mu polica pošlje na njegov naslov. Veliko zanimanje je vladalo včeraj ves dan za razstavo italijanskega Zavoda za tekstilno avtarkijo, kjer so razstavljene raznovrstne tipizirane tkanine. Pozornost vzbuja tudi velika razstava italijanske umetnostne obrti, kjer sodeluje 60 razstavljalcev iz raznih pokrajin Italije. Razstavljajo krasno keramiko, čipke, kovinske in lesne izdelke, izdelke iz terakota in alabastra, steklarske izdelke, izdelke iz slame, filigranska dela, modne izdelke, umetno cvetje, torbice, muransko steklo, slikano steklo itd. Mladina pa se zanima za razstavne predmete iz področja tehnike, za razne stroje v obratu, posebno pa za Fiatov avtomobil v prerezu in za razne modele ladij in vlakov.

Ni treba še poudariti, da je bil hud naval tudi v paviljonu velesejmske restavracije, kjer je prirejena poskušnja italijanskih vin in kjer prodajajo vse vrste italijanskega sira. Pa tudi v posameznih paviljonih so prirejene razne poskušnje specialnih vin in likerjev. Čeprav letos velesejem nima posebnega veseličnega prostora, je bilo v restavracijah na velesejmu ves dan prav živahno razpoloženje.

Gospodarske vesti

= **Kakšne bodo nove oblačilne karte.** Kakor poročajo iz Rima, bodo v kratkem izdani predpisi glede oblačilnih kart. Predvideno je, da bo imela karta za moške 120 kuponov (točk), karta za ženske 90 kuponov in karta za otroke 72 kuponov, in sicer za eno leto. Za vsak oblačilni predmet bo predpisano določeno število kuponov, ki jih bo treba oddati pri nakupu.

= **Spremembe pri Bosanski industrijski in trgovinski banki.** V Zagrebu je bil te dni izredni občni zbor Bosanske industrijske in trgovinske banke, na katerem je bila izvoljena nova uprava. Za predsednika je bil izvoljen Alojz Monćik, industrijec, v upravo pa so prišli dr. Ivo Buzolić, zdravnik, Aleksander Benak, bančni ravnatelj, dr. Josip Berkovič, zdravnik, Ivo Javor, poglavnikov pobočnik, Joco Rukavina, ustaški polkovnik in Lucijan Blažekovič, predstojnik gasilske zajednice v Zagrebu.

= **Nov gospodarski dnevnik v Zagrebu.** Dosedanji zagrebški gospodarski tednik »Hrvatska privreda« je začel te dni izhajati kot dnevnik. »Hrvatska privreda« izhaja že 16. leto in jo je doslej izdajala zagrebška Trgovinska zbornica. Prvotno je list izhajal kot mesečnik, v zadnjih treh letih pa kot tednik. Odslej izdaja »Hrvatsko privredo« poseben konzorcij, ki ga predstavlja predsednik zagrebške Trgovinske zbornice lekarnar Konstantin Vovk. Glavni urednik je Milivoj Huber.

= **Popravilo železniškega mostu preko Drave pri Varaždinu.** Medtem ko je cestni most preko Drave pri Varaždinu že popravljen, so sedaj pričeli z gradnjo zasilnega železniškega mostu. Stari železniški most je bivša jugoslovenska vojska docela porušila in leži železna konstrukcija v vodi. Tvrdki Siemens je hrvatska vlada poverila popravilo tega mostu, ki veže Hrvatsko z Medjimurjem. Ker pa bodo dela trajala dalj časa, bodo zgradili lesen zasilni most.

= **Prepoved prodaje oblačil, obutve in usnja na Hrvatskem.** Hrvatsko trgovinsko ministrstvo je že pretekli mesec odredilo prepoved prodaje oblačil in obutve z namenom, da se med tem pripravi nov način racioniranja, ki naj prepreči nakupovanje preko dejanske potrebe. Ker ni bilo mogoče do konca izvršiti priprav, je bila zapora te dni podaljšana za nadaljnjih 10 dni. Obenem je trgovinski minister izdal tudi prepoved prodaje usnja.

= **Zaposlenost delavstva na Hrvatskem.** Središnica za zavarovanje delavcev v Zagrebu (prejšnji Suzor) je pretekli mesec objavila statistiko zaposlenih delavcev za mesec maj. Te dni pa je objavila statistiko za junij, iz katere je razvidno, da se je od maja do junija število zaposlenih delavcev in nameščencev povečalo za 12.772 ali za 5.8%. V juniju je bilo vsega zaposlenih 233.893 delavcev in nameščencev. Od tega je odpadlo na članstvo nameščenskega zavarovanja pri Merkurju 14.492 zavarovancev. Največ se je v juniju povečala zaposlenost v gozdno-žagarski industriji, namreč za preko 5000 delavcev, v industriji gradbenega materiala za preko 3000 in pri javnih delih za 2200 delavcev. Zmanjšanje zaposlenosti je bilo zabeleženo v tobačni industriji, tekstilni industriji in kovinski industriji. Povečanje zaposlenosti so zabeležile vse podružnice za zavarovanje delavcev, razen dubrovniške. Povprečna dnevna zavarovana mezda se je povečala za 1.30 na 38.62 kune, skupna zavarovana mezda pa za 19.5 milijona kun ali za 9.5% na 225.8 milijona kun.

= **Gospodarske vesti iz Madžarske.** Za financiranje oborožitvenega programa in javnih del je madžarska vlada leta 1938. sestavila petletni načrt, ki je predvideval eno milijardo pengov izdatkov. V prvi polovici tega petletnega razvodja pa so ti izdatki dosegli že poldrugo milijardo in še pred vstopom Madžarske v vojno je finančni minister napovedal povišanje celotne vsote na skoro 3 milijarde. Za financiranje teh izdatkov je vlada plasirala pri bankah, hranilnicah in zavarovalnicah investicijsko posojilo, Končno pa se je, zlasti spričo novih vojnih izdatkov, odločila za znatno povišanje davkov. Tako je bil prometni davek povišan od 4 na 5%, luksuzni davek od 20 na 30%, takse pa so bile povišane za 25%. Končno pa so bili znatno povišani tudi neposredni davki, kar je omogočilo povečanje proračunskih dohodkov za 400 milijonov pengov. Sedaj je madžarska vlada sklenila najeti na trgu notranje obligacijsko posojilo s premijami, ki je zaenkrat predvideno v višini 100 milijonov pengov. — Zaradi **preimenovanja Madžarsko-češke industrijske banke** v Budimpešti v Slovaško gospodarsko banko je nastal zanimiv spor, ki je bil te dni odločen v najvišji instanci. Budimpeštansko sodišče je sklep, o preimenovanju banke razveljavilo. Kraljevi stol pa je kot najvišja instanca razveljavil sklepe nižjih sodišč in odobril preimenovanje. — Med tem ko je imela Madžarska lani izredno slabo **vinsko letino** pričakujejo, da bo letos pridelek trikrat večji in bo dala letina 2 do 2 in pol milijona hektolitrov vina.

= **Povišanje cen v zagrebških hotelih.** Zagrebškim hotelom je bilo te dni zaradi povišanja mezd osobju in večjih režijskih stroškov odobreno povišanje cen za sobe za 20% v primeri z lanskimi cenami.

= **Inflacijske skrbi v Ameriki.** Ameriški zakladni urad je v začetku maja pričel izdajati posebne državne obveznice takozvane hranilne bone z obrestovanjem 2.5 odnosno 2.9%, kar je za ameriške razmere znatno. Sredstva od izdaje teh obveznic naj bi služila za financiranje oboroževanja. Predvideno je bilo, da bo zakladni urad na ta način lahko na mesec emitiral za preko 500 milijonov dolarjev teh obveznic. Dejanski rezultat pa je mnogo slabši. V maju je dosegla emisija 375 milijonov, v juniju 321, v juliju 354, v avgustu pa samo 271 milijonov. Slabi rezultati vpisovanja hranilnih bonov so dali ameriški vladi povod, da pripravlja sedaj uvedbo **prisilne štednje** na način, ki ga priporoča nacionalni ekonom Keynes. Po izjavah iz vladnih krogov naj bi država s prisilno štednjo zajela eno šestino dohodkov. Ker izvira pretežni del ameriškega narodnega dohodka iz mezd in plač, bi ta ukrep zadel predvsem delavce in nameščence. V prvem letošnjem polletju cenijo, da so znašali ameriški dohodki od mezd in plač 28 milijard dolarjev, v drugem polletju pa računajo s povečanjem na 30 milijard. S prisilno štednjo naj bi država dobila na leto 10 milijard.

Prisilna štednja pa naj na drugi strani tudi zmanjša kupno moč prebivalstva in preprečila inflacijsko nevarnost. Čeprav je ameriški dolar popolnoma krit z zlatom obstoja vendar nevarnost inflacije zaradi stalno naraščajočega obtoka bankovcev. Denarni obtok je v zadnjih letih prav zaradi dotoka zlata silno narasel, ker se na podlagi priteklega zlata izdajajo vedno novi bankovci. Med tem ko je ameriški obtok bankovcev leta 1928. znašal okrog 4.7 milijard dolarjev in leta 1933. okrog 5.6 milijard dolarjev, je že v avgustu 1938 torej eno leto pred izbruhom vojne dosegel 6.5 milijard dolarjev; ob izbruhu vojne je znašal obtok 7.14 milijarde dolarjev, lani v avgustu 8.01 milijard dolarjev, letos v septembru pa je že prekoračil 10 milijard dolarjev (10. septembra je znašal 10.036 milijonov). Tako se je obtok samo v zadnjih treh letih povečal za preko 3 in pol milijarde ali za 54%. Pri tem je odločilne važnosti rastoči obseg tesavriranja denarja, deloma z namenom, da se davkoplačevalci izognejo znatno povišanim davkom. Da v bodoče dotok zlata ne bi povzročal nadaljnje naraščanje denarnega obtoka je ameriški zakladni urad znova izdal ukrepe za steriliziranje zlata na ta način, da novo pritekajoče zlato odkupi iz lastnih sredstev, ki jih najame na trgu.

Kaznovani trgovci

Tržni oddelki Kr. policije so ugotovili pretekle dni, da so naslednji trgovci in obrtniki prekršili veljavne odredbe, ker niso izstavili na vidnem mestu predpisanih cenikov: **Neža Cvelbar**, mlekarna, Sv. Petra 8, **Tereza Goljar**, gostilna, Celovška 279, **Ljudmila Rihter**, trgovina z mešanim blagom, Prijateljeva 11, **Franc Pirnat**, trgovina z mešanim blagom, Cesta na Dobrovo 4, **Novak France**, trgovina z mešanim blagom, Viška 29 in **Ana Roth**, trgovina s krznom, Mestni trg. Omenjeni trgovci in obrtniki so bili kaznovani z globo.

Nadalje so bili prijavljeni sodišču zaradi protipravnega poviševanja cen naslednji trgovci in obrtniki: **Marjeta Megler**, čevljarska obrt, Miklošičeva, **Antonija Keber**, zelenjava, Dobrunje 13, **France Tome**, posestnik, Dravlje 218, **Julija Dimnik**, zelenjava, Studenec 33, **Ana Vihtelič**, Trnovska 21, **Ana Levičnik**, zelenjava, Sv. Pavel pri Dobrunjah, **Ivana Vidmar**, gostilna, Sv. Jakoba trg 5, **Frančiška Kramar**, zelenjava, Vič 15 in **Adolf Knebl**, steklar, Wolfova 6.

Nazadnje je bila kaznovana z globo v znesku 1140 lir gostilničarka **Tereza Goljar**, ker je o brezmesnem dnevu gostom dajala goveje meso.

Povratek italijanske kolonije iz Irana

Carigrad, 6. okt. d. Italijanska kolonija iz Teherana, ki se je na povratku v domovino za nekaj dni ustavila v Carigradu, je v soboto zvečer odpotovala dalje v Italijo.

Sofija, 6. okt. d. V Svilengrad na turško-bolgarski meji je dospel vlak s člani italijanske kolonije, ki se je izselila iz Irana in ki ji načeluje Perucci.

Cenik za zelenjavo in sadje št. 3
veljaven od 8. oktobra 1941-XIX

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino določa na podlagi svoje naredbe št. 17 z dne 9. maja 1941-XIX naslednje cene v prodaji pri proizvajalcu ter pri trgovcu na debelo in drobno za spodaj navedene proizvode. Cene, ki so maksimalne, določajo v kategorični obliki mejo za katero se morajo cene dejansko gibati pri kmetu odnosno pri trgovcih. Iz tega sledi, da je pač mogoče prodajati nižje, nikakor pa ne višje kakor po odrejeni ceni.

Na debelo: česen 6.—, korenje 2.40, zelena 1.90, čebula 1.80, glavnata solata I. vrste 3.30, solata II. vrste 1.90, špinača 2.70, paprika zelena 2.65, paradižniki 1.60, fige 3.—, jabolka I. vrste 3.30, jabolka II. vrste 2.80, hruške I. vrste 3.70, hruške II. vrste 3.30, češplje I. vrste 3.40, breskve I. vrste 3.70, grozdje 4.95, limone nad 150 g za komad 0.45, limone pod 150 g za komad 0.40, krompir domač pri kmetu 0.90 lir.

Na drobno: česen 7.—, korenje 3.—, zelena 2.50, čebula 2.20, glavnata solata I. vrste 3.80, solata II. vrste 2.40, špinača 3.20, paprika zelena 3.25, paradižniki 2.—, fige 3.80, jabolka I. vrste 3.90, jabolka II. vrste 3.40, hruške I. vrste 4.40, hruške II. vrste 3.70, češplje I. vrste 4.15, breskve I. vrste 4.85. grozdje 6.50, limone nad 150 g za komad 0.50, limone pod 150 g za komad 0.45, krompir domač pri kmetu 1.20 lir.

Opombe: 1. Jabolka I. vrste so: Parmene renetke, mošanjčki, champagne, Grafensteiner, Deliziose, Morgenduft, Jonatan, Wagner, Star, Imperatore, Abbondanza, Sergente, Annurche.

Hruške I. vrste so: William, Passagrassana, Kaiser, Esperen, Bergamotte, Spadone, Sommer Citronen, Butire, Ardepont, Decana, Duchessa, Abate.

Breskve I. vrste so rumene in Coche.

Češplje I. vrste so zdrave, očiščene, napete, trgovsko zrele in izbrane.

2. Pri označbi cen je pristaviti tudi vrsto blaga po kakovosti. Trgovci na debelo morajo izročiti kupcem račun z označbo blaga, vrste in enotne cene ter morajo tudi kupci zahtevati tak račun.

3. Ta cenik mora biti izvešen v prodajnih prostorih na dobro vidnem mestu in velja — izvzemši domači krompir — le za uvoženo blago.

Ljubljana dne 6. oktobra 1941-XIX.

Visoki komisar: EMILIO GRAZIOLI

Zmaga Dolenjcev nad Notranjci
Nedeljski dvoboj se je končal s 57:47 točkam

Na idiličnem igrišču ob Krki v Novem mestu je bil v soboto popoldne in nedeljo dopoldne prvi dvoboj med lahkoatletskima ekipama Dolenjske in Notranjske. Razen članov lahkoatletskih sekcij Elana in Javornika, ki sta tvorili jedro, so nastopili še znani slovenski atleti, sedaj člani ljubljanskih klubov Planine, Ilirije in Hermesa. Izven konkurence pa so tudi nastopili nekateri znani atleti Ilirije in Planine, ki so skušali popraviti nekatere letošnje rezultate, kar jim je deloma tudi uspelo.

Oba dneva je toplo jesensko sonce dvigalo razpoloženje med tekmovalci in gledalci. Organizacija prireditve je bila slabša kakor smo je vajeni v Novem mestu. Kot vrhovni sodnik je ponovno vneto sodeloval delegat »FIDAL-A« in italijanski zvezni sodnik g. Negrini, ki mu je požrtvovalno pomagal poslevodeči vrhovni sodnik Riko Jericijo in vodja tekmovanja Vinko Kos. Kot starterji in časomerilci pa so opravili svojo dolžnost poročnik Cumer, Povh, Suhi, Erjavc in Magišta.

Tudi tokrat je bil poset prav zadovoljiv in se je oba dneva zbralo na naravnih terasah igrišča nekaj sto ljudi, ki so z zanimanjem prisostvovali izredno napetim borbam. Met krogle je prinesel prvo presenečenje, saj sta kar dva tekmovalca prekosila letošnji najboljši rezultat v metu krogle. Malič, Čuček in Švigelj so se že po prvih metih izkazali kot razred zase in so skoraj vsi njihovi meti dosegali ali se vsaj približevali 12 m znamki, dokler ni Malič z 12,69 postavil letošnji najboljši rezultat v metu krogle. Šviglov izborni rezultat 12.36 pa je sodniški zbor naknadno razveljavil.

Met krogle: 1. Malič (Dol.) 12,69, 2. Čuček (Dol.) 12,07, 3. Švigelj (Notr.) 11,98, 4. Košir (Dol.) 11,47, 5. Lužnik (Planina) 11,3, 6. Braniselj (Notr.) 10,63, 7. Gunde (Dol.) 10.44, 8. Šušteršič (Notr.) 9,84, 9. Sbil (Dol.) 9,76.

Točke: Dolenjska 7, Notranjska 3.

V troskoku je favorit Drenik, ki je že letos skočil 12.80, popolnoma odpovedal. Borba je bila zelo izenačena in so vsi dosegli najboljše skoke šele v zadnjem skoku. Iznenadil je mladi Sbil, kateremu je v zadnjem hipu z borim centimetrom odnesel zmago Braniselj.

Troskok: 1. Braniselj (Notr.) 11,88, 2. Sbil (Dol.) 11.87, 3. Drenik (Notr.) 11.59, 4. Osterc (Dol.) 11,26, 5. Urbančič (Dol.) 11,04, 6. Hočevar (Dol.) 10,76.

Točke: Dolenjska 11, Notranjska 9.

Med diska je pokazal veliko izenačenost med tekmovalci, od katerih se je stilno posebno odražal Lužnik (Planina), ki je izven konkurence tudi zasluženo zmagal. Svoj drugi velik uspeh pa je dosegel Malič, dočim Čuček ni bil v formi.

Met diska: 1. Lužnik (Planina) 35,72, 2. Malič (Dol.) 34.22, 3. Gunde (Dol.) 33.34, 4. Braniselj (Notr.) 32,95, 5. Čuček (Dol.) 32,05, 6. Drenik (Notr.) 31,32, 7. Urbančič (Dol.) 30,33, 8. Švigelj (Notr.) 29,18.

Točke: Dolenjska 18, Notranjska 12.

V teku na 400 m je popolnoma zatajil favorit Černe. Vodstvo je takoj prevzel Mravlje, ki se na 200 m odtrga. Černe ga sicer skuša uloviti, vendar Mravlje v krasnem finišu sigurno zmaga.

Tek na 400 m: 1. Mravlje (Notr.) 56, 2. Černe (Dol.) 57.2, 3. Vilar (Notr.) 57,4, 4. Naglič (Dol.) 60,9.

Točke: Dolenjska 22, Notranjska 18.

V nedeljo dopoldne se je kot prva točka vršila tek na 100 m, v katerem je premočno zmagal Šušteršič.

Tek na 100 m: 1. Šušteršič (Notr.) 11.3, 2. Mravlje (Notr.) 11.8, 3. Vilar (Notr.) 11.9, 4. Hočevar (Dol.) 12.2, 5. Drenik (Notr.) 12.4, 6. Marinček (Dol.) 12,6.

Točke: Dolenjska 25, Notranjska 25.

Za prvim tekom sta tekla izven konkurence Jager in Zupančič (oba Ilirija). Zmagal je Zupančič z 11,8 pred Jagrom z 12,1.

V skoku v višino se je z največjim zanimanjem pričakoval nastop Milanoviča, ki je pa radi zamude vlaka lahko nastopil šele naknadno in je s svojimi krasnimi skoki navdušil gledalce. Svoj tretji uspeh je dosegel Lužnik, vendar je posebno Omahen radi krasnega stila izredno ugajal.

Skok v višino: 1. Lužnik (Planina) 165, 2., 3., 4., 5. Čuček Z. (Dol.), Malič (Dol.), Skebe (Dol.), Omahen (Planina) 160, 6. in 7. Čuček S. (Dol.) in Braniselj (Notr.) 160, 8. Švigelj (Notr.) 150. 6. Sbil (Dol.) 140.

Točke: Dolenjska 32, Notranjska 28.

Skok v daljino je zabeležil rekordno število skakalcev, saj jih je skakalo kar 15. Tudi v tej disciplini je bil dosežen letošnji najboljši rezultat, ki ga je s 6,28 postavil Bačnik. 6 metrsko znamko so še prekoračili trije atleti, med katerimi je posebno iznenadil mladi Marinček.

Skok v daljino: 1. Bačnik (Planina) 6.28, 2. Zupančič (Ilirija) 6.15, 3. Marinček (Dol.) 6.05, 4. Šušteršič (Notr.) 6.00, 5. Jager (Ilirija) 5.96, 7. Braniselj (Notr.) 5.91, 8. Lužnik (Planina) 5.85, 9. Drenik (Notr.) 5.74, 10. Vilar (Notr.) 5.73, 11. Hočevar (Dol.) 5.71.

Točke: Dolenjska 38, Notranjska 32.

Po skoku v daljino so se vršili izven konkurence še skoki v višino, v katerih je premočno zmagal Milanovič (Ilirija) s 173 pred Čučkom (Elan) in Lužnikom (Planina) s 165.

Izredno napeta je bila borba v teku na 1500 m. Vodstvo je prevzel takoj majhni Osterc, ki ga pa kmalu prehiti Vovk in nato še Hočevar. Po 800 m preide v vodstvo mladi Povše, ki se odtrga od vodilne skupine in diktira izredno oster tempo. Vilar skuša prehiteti Osterca, ki ga pa slednji z odlično taktiko drži. Favorit Mravlje prične na 1000 m prehitevati vse tekače in skuša uloviti Povšeta, ki pa zmaga v krasnem finišu s 30 m naskoka. Povše, ki je še junior, je pokazal izredno lep stil in obeta še mnogo. Tudi njegov rezultat je odličen in za Koširjevim rezultatom letošnji najboljši na 1500 m.

Tek na 1500 m: 1 Povše (Dol.) 4.29.2, 2. Mravlje (Notr.) 5.07.6, 3. Vovk (Dol.) 5.08.9, 4. Osterc (Dol.) 5.10, 5. Vilar (Notr.) 5.10.5.

Točke: Dolenjska 44, Notranjska 36.

V metu kopja se je edino vodila ogorčena borba med Urbančičem in Čučkom, ki sta imela daleko najlepše mete in to posebno po višini.

Met kopja: 1. Urbančič (Dol) 43.53, 2. Čuček (Dol.) 43.42, 3. Švigelj (Notr.) 40.95, 4. Drenik (Notr.) 40.59, 5. Lužnik (Plan.) 39.48, 6. Košir (Dol.) 37.95, 7. Malič (Dol.) 37.18.

Točke: Dolenjska 51, Notranjska 39.

Kot zadnja točka se je vršila štafeta 4×150 m. Že pri prvi predaji je ušel Mravlje (Notr.) in vsi notranjski tekači so to razliko obdržali. Pri zadnji predaji je skušal Hočevar uloviti Šušteršiča, vendar je dobljeni naskok zadostoval Notranjcem za gladko zmago.

Štafeta 4×153 m: 1. Notranjska (Mravlje, Vilar, Drenik, Šušteršič) 1.54, 2. Dolenjska (Čuček, Malič, Košir, Hočevar) 1.55.6.

Zaključno število točk: Dolenjska 57, Notranjska 47.

S tem je bilo uspelo tekmovanje zaključeno in je prejela zasluženo zmagovalno plaketo ekipa Dolenjske, ki je posebno v metih prevladovala in postavila na start izredno veliko število atletov. Brez dvoma bo ta uspeli dvoboj požival lahkoatletsko delovanje na našem področju in tako prispeval k afirmaciji slovenske atletike.

Ferdo Wigele †

Na svojem stanovanju na Dolenjski cesti v Ljubljani je včeraj popoldne umrl po kratkem bolehanju g. Ferdo Wigele, nadučitelj v pokoju. Ugledni pokojnik je bil zelo znan in spoštovan v Ljubljani, še zlasti v učiteljskih krogih. V najlepšem spominu so ga ohranili Dolenjci in Notranjci, zlasti pa prebivalci Loškega potoka, kjer je bil nad 20 let vzgojitelj njihove mladine. V »Jutru« smo se spominjali tega odličnega vzgojitelja, ko je letos julija praznoval 70-letnico. Zadnjo pot bo nastopil jutri, v sredo. Ura pogreba bo objavljena v osmrtnici. Naj mu bo ohranjen lep spomin, žalujočim naše iskreno sožalje!

Včerajšnji velesejmski nagradni dobitek

Žrebanje številk za nagrade po 500 lir, ki ga vsak dan prireja I. N. A. — Narodni zavod za zavarovanje — v svojem paviljonu na velesejmu, se je vršilo tudi včeraj ob prisotnosti zastopnika Kvesture in vpričo velike ljudske množice.

Kot dobitnik je bil izžreban kontrolni listek štev. 765 z imenom Josipa Šnajderja, Pokopališka ulica 5, ki naj se izvoli javiti v uradu, da se mu izroči izžrebana nagrada.

Pet žrtev nesreče v Bresternici pri Mariboru

Maribor, 6. oktobra

Nedaleč od Brudermanove gostilne v Bresternici se je zgodila v petek popoldne huda nesreča. S koroške strani je pripeljal 5-tonski tovorni avto, ki je strahovito treščil v neki manjši voz. Obe vozili sta se zvrnili po pobočju v Dravo. Po nesreči je tam bilo več oseb, med njimi 26-letni stavbni tehnik Franc Smrečnik iz Maribora, delavca 32-letni Viljem Ahej iz Boča in 27-letni Janez Gričnik s Slemnega ter 58-letni zidar Srečko Serblin iz Selnice ob Dravi. Padajoči tovorni avto jih je zajel. Srečnik je dobil hude notranje poškodbe in so ga nezavestnega prepeljali v mariborsko bolnišnico. Aheju se je zlomila desna roka, Serblin in Gričnik sta si pa zlomila noge. Neki delavec je dobil lažje poškodbe. Na kraj nesreče je prihitela komisija ugotavljati vzroke. Vozač tovornega avtomobila je bil aretiran in izročen mariborskemu sodišču.

Ostavka avstralske vlade

Šanghaj, 6. okt. d. Kakor poročajo iz Canberre, je avstralska vlada zaradi izglasovane ji nezaupnice v petek podala ostavko.

Največja njiva v Ljubljanski pokrajini

Javna borza dela ima na Fužinah veliko zemljišče, ki je bilo prej last fužinske graščine, pripravljeno za zidanje delavskih hišic. Po socialnih načelih je Javna borza dela to svoje veliko zemljišče spomladi odstopila mestni občini ljubljanski, naj ga obdela s podpiranci Javne borze dela ter pridelek porabi za prehrano delavstva in sploh manj premožnih slojev v javnih kuhinjah mestnih socialnih zavodov. Vsega velikega zemljišča zaradi slabega in kamnitega sveta ni bilo mogoče spremeniti v njivo, pač pa so z mestnimi konji zorali nad 100.000 kv. m sveta in to velikansko njivo večji del posadili s krompirjem, nekaj pa tudi s fižolom in koruzo ter posejali s prosom, torej s semenom, ki ga je kupila mestna občina. Pod vodstvom mestnega kmetijskega referenta je mestna občina to polje vse leto obdelovala z nezaposlenimi delavci, ki jih je na ta način podpirala Javna borza dela z delom, prav pridno so pa krompir okopavali tudi nezaposleni inteligenti, predvsem pa učitelji, ki jih podpira Rdeči križ. Polje je bilo res dobro obdelano in ne površno, saj so sedaj pospravili prav dobro letino. Samo na eni njivi so pridelali 5 vagonov krompirja, na tem zemljišču pa tudi še 500 kg fižola, 70 mernikov prosa za kašo in 2.000 kg koruze. Vsi ti pridelki bodo za hrano v javni kuhinji v Delavskem domu in v kuhinji stare cukrarne.

Kakor že znano, je mestna občina na drugih krajih mesta razdelila velika svoja zemljišča manj premožnim slojem za obdelovanje. Tako smo na vseh straneh občine dobili polno vrtičev in njivic, ki so jih obdelali zasebniki. Marsikdo se ni pohvalil z letino, toda slabšo letino na teh vrtovih in njivicah moramo pripisati neizkušenosti naših meščanskih kmetovalcev, ki so pač še začetniki ter še premalo poučeni o vrtnarstvu in poljedelstvu.

Mnogo večje uspehe je pa imela mestna vrtnarija, ki je spomladi obdelala precej več zemljišč kot prejšnja leta. Samo kuhinji Delavskega doma in javni kuhinji najbednejših v stari cukrarni je mestna vrtnarija dala okrog 25.000 kg najraznovrstnejše povrtnine.

Ljubljana je torej s prav lepim uspehom povečala pridelovanje vrtnih in poljskih pridelkov ter s tem manj premožnemu prebivalstvu prav znatno olajšala dandanašnje razmere. Glavne uspehe na tem polju je pa mestna občina seveda dosegla z dobavo raznovrstnih živil, predvsem pa prodajo krompirja na mestnih stojnicah. Dokler ni bilo domačega krompirja, je mestni preskrbovalni urad prebivalstvu dobavljal uvoženi krompir, sedaj pa že na štirih stojnicah prodaja samo dolenjski krompir. O tem rožnatem krompirju so se nekatere gospodinje pritožile, da se preveč razkuha. Zato jih pa opozarjamo, da morajo dati krompir v vrelo vodo, pa se ne bo več preveč razkuhal. Tega najvažnejšega ljudskega živila je mestni preskrbovalni urad od konca julija oddal nad 210.000 kg po cenah, ki so bile vedno najnižje cene krompirja na našem trgu. Ta krompir je bil zato tako učinkovit regulator cen, da je že pri njegovem prvem pojavu padla cena krompirja za pol lire. Upoštevajoč letošnji pridelek krompirja je Prehranjevalni zavod Visokega Komisariata določil krompirju tudi za revno prebivalstvo znosno najvišjo dopustno ceno. Podčrtati moramo, da je maksimalna cena krompirja na debelo v lirah enaka lanski ceni krompirja v dinarjih. Ker se je pa prebivalstvo pustilo zbegati od verižnikov in njih pomočnikov, je jelo slepo preplačevati krompir ter s tem napravilo samemu sebi večstransko škodo. Posebno pa izletniki na deželi lahkomiselno love živila ter s preziranjem najvišjih dopustnih cen zanje ponujajo tudi dvojno in trojno maksimalno ceno. Tako nam je nedisciplioniranost konsumenta podražila krompir in sadje, a tudi mnogo drugega blaga, da se na jesen pojavlja mnogo novih vedno težje rešljivih preskrbovalnih problemov. Vsi bi si morali prizadevati z vsemi svojimi silami za najstrožje zasledovanje in kaznovanje preplačevanja nad maksimalnimi cenami, da bo mogoče posledice preplačevanja vsaj nekoliko olajšati.

Dva zaslužna starčka - vzgojitelja

Nadučitelj France Kavčič je učakal 95. rojstni dan

Danes izpolni g. Franc Kavčič, nadučitelj v p. pri Devici Mariji v Polju, 95 let svojega življenja, kljub izredni starosti še vedno čil in zdrav.

Slavljenec se je rodil dne 7. oktobra 1846 v Ledinah med Idrijo in Žiremi. Študije je dovršil v Idriji, naglo in z lepim uspehom, tako da je bil že s 17 leti nastavljen za podučitelja v Semiču. To mesto je obdržal dve leti, nato pa je bil imenovan za učitelja-voditelja na enorazredni šoli v Dragatušu, kjer je ostal 18 let. Iz Dragatuša je bil 1883 premeščen kot nadučitelj na takratno dvorazredno šolo pri Devici Mariji v Polju in pod njegovim spretnim vodstvom je tako lepo napredovala in se širila, da je bila, ko jo je zapustil in po 50-letnem službovanju stopil v pokoj, štirirazredna. Svojo mladost je preživel še v dobi, ko šolstvo v nekdanji Avstriji ni bilo samostojno, temveč pod vodstvom cerkvene gosposke in dolga leta je bil tudi organist. Čeprav ni imel strokovne učiteljske izobrazbe v današnjem smislu besede, je bil vendar odličen vzgojitelj in šolnik, pa tudi v ostalem življenju razgledan, napreden mož.

Poleg dela v šoli je mnogo časa posvetil prosveti med ljudstvom. Užival je sloves kot dober čebelar in vrtnar. In čeprav so ga trle velike skrbi za družino, je zmerom ostal zvest svojemu poslanstvu. Šola pa mu je bila, razume se, zmerom nadvse, v nji je črpal moči in zanosa za delo med narodom. Še danes rad pripoveduje zgodbe iz svoje šolske službe ali pa — veder in razigran, kakršen je ostal še v svojo visoko starost — zapoje veselo popevko iz davnih dni. Počitek prebija v svoji hišici pri Devici Mariji v Polju, priljubljen in spoštovan. Možu dela in skrbi za napredek, kakršnega poznamo v nadučitelju Kavčiču, želimo vsi, da bi še mnogokrat obhajal svoj god v zasluženem miru in zadovoljstvu, kakor ga je letos v krogu svojcev in starih prijateljev!

*

Nadučitelj Josip Sabati je umrl

V Krčevini pri Mariboru je umrl v 87. letu starosti upokojeni nadučitelj Josip Sabati. Prepeljali so ga na Zgornjo Polskavo, kjer so ga v nedeljo popoldne položili v rodbinsko grobnico k večnemu počitku. Josip Sabati je bil zaslužen vzgojitelj. Rodil se je v obmejnem kraju Sv. Juriju ob Ščavnici. Studiral je na mariborski gimnaziji in učiteljišču. Po maturi 1877 mu je bilo odkazano učiteljsko mesto v Hočah, kjer je služboval 12 let. Ondi je globoko vzljubil domačine, kraj in okolico. Po 12 letih se je moral umakniti nekemu nasledniku, ki je imel boljša priporočila pri takratnem oblastvu, in je tako prišel na Zgornjo Polskavo. V tej vasici ob vznožju lepega Pohorja je služboval kot nadučitelj polnih 35 let in je vzgojil dva rodova. Vrsta njegovih učencev si je priborila pozneje odlična mesta v življenju. Njegovo prosvetno delovanje je bilo tako uspešno, da je prejel odlikovanja. Že pred prvo svetovno vojno je bil Sabati član Slovenske učiteljske zveze. Bil je več let predsednik slovenjebistriškega učiteljskega društva. Pod njegovim predsedstvom je vladalo med učiteljstvom iskreno stanovsko tovarištvo, katero je pogosto tem tesneje povezala lepa domača pesem, ki jo je močno ljubil.

Josip Sabati je bil eden tistih pionirjev v učiteljskem stanu, ki je bil vseskozi požrtvovalen, prežet z učiteljskim idealizmom.

Inž. Štefan Sušec †

Z majhno zamudo je v Ljubljano prispela vest, da je v Bijelini v Bosni v izvrševanju svojega poklica nenadno umrl inž. Štefan Sušec, šef državne šumske uprave in gozdni referent tamošnjega okrajnega glavarstva.

Pokojnik je po rodu Ljubljančan — bil je odlični sin znanega finančnega strokovnjaka in strokovnega pisatelja višjega finančnega svetnika Štefana Sušca — in je umrl komaj 32 let star. V Ljubljani je dovršil gimnazijo, nato pa je študiral šumarstvo v Zagrebu in Zemunu, kjer je dosegel diplomo gozdarskega inženjerja. Služboval je nekaj časa v Ljubljani, na Bledu, Bohinjski Bistrici, nato pa je bil premeščen v Bihač. Kot rezervni podporočnik se je udeležil vojne, pred dvema mesecema pa je prišel v Bijelino, kjer je bil po zaslugi svojega strokovnega znanja kljub mladim letom imenovan za šefa šumske uprave in okrajnega gozdnega referenta.

Pokojniku bomo ohranili lep spomin, hudo prizadeti rodbini pa izrekamo iskreno sožalje.

Uspelo predavanje o boleznih koz in kuncev

V soboto 4. t. m. je priredilo Društvo Mali gospodar v Ljubljani v šoli na Grabnu uspelo predavanje za rejce koz in kuncev, ki se jih je zbralo z vseh strani toliko, da so napolnili predavalnico.

Uvodoma je predsednik društva pojasnil pomen strokovnih predavanj in obljubil, da jih bo društvo priredilo več. Sicer pa je društvo veliko na razpolago in daje v pisarni vse informacije in pouk.

Predavatelj dr. Koren Janko je v skoro dveurnem govoru podrobno opisal vse bolezni, ki tarejo koze in kunca. Zlasti kunec često oboleva. Med kužnimi boleznimi je najbolj nevarna kokcidioza, ki je skoro neozdravljiva, če se ji rejec pravočasno ne postavi v bran. Uspešnejše nego zdravljenje je obramba pred to boleznijo. Predavatelj je poudarjal, da naj se kunec goji tako, da se čimbolj približa naravnemu življenju. Kakor je kunec skromna žival, je vendar potrebno skrbeti za pravilno prehrano, ker napake pri prehrani največkrat povzročajo nevarne bolezni ali pa jim omogočajo, da se razpasejo v nevarnem obsegu.

Kunci obolevajo tudi na tuberkulozi v raznih oblikah. Dalje so zelo neprijetna kužna bolezen garje, ki pa jih s skrbno nego lahko kmalu zatremo.

Pouk številnih rejcev je zlasti danes izrelno potreben, ko so se reje oprijeli številni nevešči novinci, ki trpe veliko škodo, če jim rejo ugonobi bolezen. Tako je bilo uspelo predavanje Društva Mali gospodar prav na mestu.

Rezervirano!

Rezervirano — to je morda ena izmed besed, ki prav pogostokrat kvarijo sožitje med ljudmi. Kadar je v vlaku rezerviran kupe in je po vozovih velika gneča — koliko razburjenja in zdražbe povzročijo na mah ena sama zapahnjena in zavešena vrata! Toda rezervirati kupe na vlaku ali omizje na plesni prireditvi, to je preprosta, vsakdanja reč, ki jo človek lahko razume.

Toda rezervirati prostor v procesiji ljudi, ki kakšnega razgibanega nedeljskega jutra čaka pred blagajniškim okencem na kolodvoru in se ljudi že polašča nemir, ali jim ne bo vlak pred nosom odpeljal? Ali je mogoče, da bi si človek, ki je že v takšni vrsti stal, na lepem domislil, da ima še neki važen opravek, recimo, na oddelku za perilo, pa se čez dve, čez tri minute vrne? Zlasti takšnega prostora, ki se premika na tekočem traku, je v načelu prav za prav nemogoče rezervirati. Medtem ko bi se človek, ki je v resnici že v vrsti stal in si po svojem mnenju na ta način pridobil pravico do vrstnega reda, zamudil po svojih opravkih, bi se vsa procesija utegnila za dobršno mero pomakniti naprej, zadaj je morda vanjo stopila nova dolga kolona ljudi, ki o njegovih pridobljenih pravicah ničesar ne ve, in če bi človek hotel stopiti na svoje prejšnje mesto nazaj, bi upravičeno dvignil njihovo revolto. Ne, v vrsti takole pred okencem si človek ne more rezervirati mesta, če noče tvegati poizkusa, da bo ves ostali red spravil iz tečajev.

Ali si je mogoče rezervirati vrstni red pri brivcu? Tu se človeku zdi stvar še skoraj bolj kočljiva. Gostje, ki prihajajo v lokal, nosijo vse mogoče skrivne želje — takšni so celo, da bi si najrajši izbirali roko, ki naj jih brije, zlasti tam, kjer je mimo mojstra in pomočnika zaposlena še kakšna lepa, nežna ženska ročica. Že samo zato bi bilo nedopustno, da si človek vrstni red v brivnici rezervira, četudi ne bi bila zadeva sicer prav takšna kakor v vrsti pred blagajniškim okencem.

Zlasti dandanes, ko vojne razmere pritiskajo na živce ljudi, je prav, da v vsakdanjem življenju čim manj pogostokrat srečamo opomin: Rezervirano!

Slikar Menzel je bil do lepega spola vse svoje življenje nezaupen in plašen. Pogosto so ga vpraševali, zakaj je ostal samec. Tedaj je zamišljeno pogledal človeka preko naočnikov in je odgovoril: »Bilo je le malo žensk, ki bi jim hotel biti mož, a še manj je bilo mladih moških, ki bi jim maral postati oče!«

Dalmatinski ribiči so zadovoljni

Letos so nalovili toliko rib kakor še nikdar doslej

Hvar, 6. oktobra.

Doslej se še nikdar ni občutila med narodom tolikšna blagodat morskega ribolova kakor letos, ko so vojne razmere otežkočile nabavo hrane in je riba postala glavno živilo za prebivalstvo ob morju. Tudi prejšnja leta je bil letni ribolov za naša ribolovna središča važen izvor sredstev za prehrano širših slojev in se z ribolovom niso bavili samo poklicni ribiči, ki že od nekdaj pripadajo temu stanu, pač pa tudi kmetje in težaki, ki v času, ko mi lune, zapuste svoje delo in krenejo na morje.

Letos se je važnost ribjega plena, ki ga je dalo morje, še bolj občutila. Ribiči so v posameznih ribolovnih področjih nasolili mnogo sardel. Zaradi že navedenih izrednih prilik se je količina nasoljenih rib daleko dvignila nad ono v letih najboljšega ribolova. Točnih podatkov o tem še ni, ker je bil velik del nasoljenih rib razprodan tvornicam, privatnim trgovcem doma in v inozemstvu, toda po vesteh iz posameznih ribolovskih središč se vidi, da so ribiči letos nasolili ogromne količine. To so storili tudi zaradi osiguranja lastne prehrane v zimskih mesecih in zaradi boljše prodaje nasoljenih rib tvornicam in trgovcem, ko ne bo več obilnega lova.

Zanimanje za nasoljene ribe je iz dneva v dan večje. Po vesteh iz nekaterih krajev so trgovci in zastopniki tvornic pokupili tov že naprej, dajoč ribičem predujme, sol in sode. Seveda je pri tej tekmi med kupci prišlo do občutnega zvišanja cen. V posameznih krajih so nasoljene ribe prodajali po 24 kun kg. Delo je letos ribičem olajšala iniciativa ribarskih zadružnih ustanov, ki so jim preskrbele nekaj tisočev sodov po ugodnih cenah. Namesto 120 kun, katero višino je že dosegla cena sodov, je osrednja ribarska zadružna ustanova prodajala ribičem sode po 85 kun. Razen sodov pa je ribiška organizacija preskrbela tudi petrolej po zmernih cenah. Razdeljevanje tega goriva je prevzela osrednja ribarska zadruga in Ribarska sloga v Makarski. To društvo so osnovale ribarske zadruge iz krajev, ki so pripadli Hrvatski. Ribiči bolj in bolj občutijo blagodat njenega delovanja.

Tudi v času zadnjega maja je bil na Jadranu bogat lov. V vseh ribolovskih področjih so nalovili velike količine sardel. Samo hvarski ribiči imajo več vagonov plena. Tvornice in tisti, ki sole ribe, so se preskrbeli z zadostnimi količinami in tudi tržišča v primorskih mestih so bila dobro založena z njimi. Razen sardel so nalovili tudi velike količine tunjev, palamid in morskih postrvi. Pri zadnjem ribolovu so v okolici Makarske nalovili tolikšne količine palamid, da so posamezne kose v teži nad kilogram prodajali po 10 kun.

Franz Schubert je bil zelo pozabljiv. Nekoč je za svojega prijatelja, pevca Vogla, zložil nekoliko novih pesmi. Ena med njimi je pevcu zelo ugajala, transponiral jo je za svoj glas in nekega dne jo je mojstru zapel.

Schubert je pesem pozorno poslušal, tu pa tam malo pokimal, a ko je Vogel končal, si je zadovoljno popravil naočnike in menil:

»Glej si ga, no, pesemca ni napačna — kdo jo je prav za prav skomponiral?«

Obnovite naročnino!

Z izleta v Planino

Nad leto dni me ni že vozil po okroglem svetu Luka Matija, zato sem prav rad sprejel vabilo pobratima dr. A. Š. za popoldanski smuk v Planino. Tretji v družbi (tres faciunt collegium) se je sicer opravičil, ker si je zbosil vso čeljust. Ostala dva pa sva storila kakor naš modroslovec V. pred svojim predavanjem, opravljenim pred dvema slušateljema: »Bog je povsod, torej smo trije, pa začnimo!«

Temna vata je že zastirala nebesni svod, ko sem luščil napise take vrste: FS (B), Ferrovie di Stato, Bottino (drž. žel., vojni plen), ali lepo v pesku vdelano: Dux, Vinceremo (vodja, zmagali bomo), dalje na zidu postajice: Vlakojavnica, Posto di giunto telefonico. Iz sedanjosti in bodočnosti mi je misel-blisk ušla v neolitsko dobo, ko so se mostiščarji današnje Brezovice drožili na izdolbencih (čolnih celakih, Einbaum, monoxylon) preko ravnice, kjer sta uzrla luč ali noč tega sveta bogohvalnika Lenček in Lampe.

Meglen zastor se je šopiril, ko sem pod Javoričem opazil sedmerousto Bistro, kraška kačo, zvezano s Cerkniškim jezerom, a v moji pameti tudi z narodno popevko:

Teče, teče Bistra voda...,

in iz možganov mi je privrel spominček, da je 1394. oglejski očak L. della Torre prikučil samostanu Bistri cerkniško župnijo s podružnicami, kakor bi slutil, da ima za to površinsko zvezo že primer podzemne spojitve. Bistra je dala Združenodržavcem bistrega stavbenika Janeza Jagra, ki so mu »cives statounitenses« vzdeli priimek: builder of Minneapolis.

»Mladenič, rečem, ti, vstani!« me svetopisemsko pozove moj sovoženec Š., ko sem ravno na uho viekel pomenek istokrojne skupine, kjer sem razbral izraz Verinico. Aha, o Cankarjevi Vrhniki se menijo!

Ino vstal sem, da pogledam zakrpani borovniški most, pod katerim mrgole velike rjave mravlje ter mravljivo, to se pravi marljivo vlačijo debele skale, ostanke raztreskanega mosta. Te pridne mravlje kanijo zgraditi za 4 km dolg ovinek, da se bo posehkrat železna vijuga ognila zračne proge, drdraje po trdnih prsih matere Zemlje. Pod obloki torej ni več enajste šole, kamor je menda hodil Vadnalov Otoški Postržek. Ondi se nujajo in se napenjajo potomci preslavnih graditeljev, o katerih je dejal staroveški barbarski vladar: »Sinko, če ne moreš tekmovati z Rimljani v zidanju, skušaj biti enako velik v razdiranju!«

Še kako minuto — pa ti spet uide Vergilov verz: Fervet opus, delo planta in plenja. Na Stampetovem mostu namreč, ali kakor veli sodobni napis: Viadotto Stampetov. Vse je v odrih in obojih, kar po okusu F. T. Marinettija v njegovem načrtu za futurizem. Kaj čuda, če vidiš ob potih in plotih obilo šatorov: nomadi, kočevniki so danes oživeli po vsej obli naše premičnice.

To je pa Logatec, oziroma po izvesku na postaji: Longatico — poleg Rakeka morda največje tržišče na Notranjskem, pred svetovnim obračunom Rečanom in Tržačanom priljubljeno letovišče. Še nekoliko se pomaknemo pod meglenim dežnikom sivega nebosklona, pa se zbogosprimemo z našim gostiteljem, prispelim na dvokolesu nama naproti.

»Lepo diši sveži les, posekana jelovina, to je zdravo za pljuča, meni proti meni tovariš svetnik Š. — »Res je, sekira tod obilo poje. Ti sam bi moral delovati v tej okolici, saj ti sekirice v rojstnih podatkih naravnost obetajo tak poklic: 7. 7. 1877. ob 7. bilzu hriba Sekirice.«

Četrt ure kramljanja po mračnem gozdu pod mrkim nebom in že sedimo v topli sobi gozdarskega mojstra. Tu prikupna knjižnica, tam radio, ki je pravkar s posebnim poročilom objavil, da je nemški kij močno zamahnil na Kijev, ki se bo vsak čas porušil.

V tem temačnem trenutku se razpara nebeški zastor in usuje se povodenj blagotvorne svetlobe, da mi v duši zapoje:

Po Planini sončece sije...

in v sobano stopi gospodinja, lepa v stas in obraz, fotogena ali svetlotvorna postava, kakor bi rekel kinematografski snemalec. V roki nosi zgoščeno sočno, sončno svetlobo, zajeto v okroglo pletenko...

Najin sobesednik Seyff Robert je že nad 30 pomladi v službi knezov Windischgrätzov, ki premorejo obširna, večinoma gozda veleposestva v bivši dravski banovini, pa tudi onstran nekdanje italijansko-jugoslovanske meje, na Nanosu in Javorniku. Ker so knezi W. italijanski državljani, se je morala agrarna reforma ozirati na St. Margaretsko pogodbo, sklenjeno med Italijo in bivšo Jugoslavijo, podpisano v Rimu 23. X. 1922. Po teh določbah so bili italijanski državljani upravičeni, zahtevati za odvzeta zemljišča primerno odškodnino (indemnité convenable), ne pa samo toliko, kolikor je določal zakon. Po dolgih pogajanjih med knezi W. in bivšo Jugoslavijo je bil sklenjen sporazum, po katerem so knezi W. različnim občinam odstopili 1271 ha svojih host brezplačno in prosto bremen. Poljedelsko zemljo, okrog 300 ha, so pa knezi prodali ubogim kmetičem izpod zakonite odškodnine, ki je prav nizka.

Mojster Seyff je pred dobrimi 30 leti stopil v službo pri knezu Hugonu Weriandu W. v Planini kot gozdarski pristav. Tu se je seznanil s hčerko dolgoletnega planinskega župana ter uglednega notranjskega veljaka Kovšca Antona, današnjo našo gostiteljico Poldico. Iz Planine — Haasberga je bil premeščen v zgodovinsko Predjamo. Nato je služboval v Hrušici, Podsredi, Oplotnici pri Konjicah, naposled pa zopet na Planini—Ravniku.

Vsestransko naobraženi mojster je z našim ljudstvom občeval vselej in povsod ljubeznivo, tako da je zapustil za seboj najlepše spomine.

Navzlic obilnim poslom je še našel časa za preiskovanje zgodovine naših krajev. Kopal je mnogo na Kranjskem in Štajerskem ter ima znamenite izkopanine iz rimske dobe. Ve za vse ceste, ki so za Rimljanov vodile po Kranjskem, Štajerskem, Koroškem, Goriškem. Ve za vsa »castra«, taborišča, kakor tudi za natančno lego pomembnejših krajev, bodisi rimskih ali keltskih.

Preteklost žičkega samostana, kjer so od 1165 živeli kartuzijanci, je menda malokdo tako korenito proučil ko g. mojster Seyff. Danes je ta samostan v glavnem razvalina. Za ohranjene dele (stena cerkve, kapelica, nekatera gospodarska poslopja, itd.) se moramo zahvaliti Seyffu, ki je med svojo službo v Oplotnici skrbel za častito starino.

Prav odlično pozna tudi Pohorje. Mariborskemu prof. dr. Mišiču, ki je tako pesniško opisoval ta divni predel naše zemlje, je dal g. Seyff dragocenih napotkov za članke. Med pohorskimi drvarji in oglarji je zbral še nekatere neobjavljene, skoraj pozabljene kitice Jurija Vodovnika, ljudskega pevca iz Skomarja. Na to posebno opozarjam sloveniste.

V danem trenutku nama g. Seyff, častni občan planinski, pomoli Trubarjev Catechismus, prvo slovensko knjigo:

»Veste, od kedaj je?«

»Iz l.. 1551. Številka je tudi narobe čitana — prav, kakor zveza: Rahli Vilhar, da omenim še planinskega pesnika in skladatelja.«

Iz te knjižice je najin gostitelj pretipkal vse tujke in mi jih prepustil, češ: »Že dolgo mislim na razpravo, potrebno za moje rojake, živeče na strnjenem nemškem ozemlju. Ti ljudje nimajo duha ne sluha o slovenščini, častitljivi starini med evropskimi jeziki. Pri vsem tem pa šteje vaša govorica marsikak nemški izraz, ki smo ga mi že davno pozabili. Taka poljudna knjižica bi zbudila mnogo zanimanja med izobraženstvom pri nas. Upoštevali bi seveda tudi slovanske izposojenke v nemščini, posebno v obmejnih narečjih. Da ne bi našli založnika? Poglejte prof. Vidmarja, ki je nedavno objavil »Das Ende des Goldzeitalters!«

Najin sobesednik očividno želi dela, kakršno je F. Valjavec pravkar dal na svetlo za Madjarsko: Der deutsche Kultureinfluss im nahen Südosten. Le da bi tukaj bolj poudaril vzajemnost obojestranskega vpliva. Gradiva nudijo Schmeller, Štrekelj itd. Se bo lotil take razprave prof. Koštial, Kelemina, Pregelj?

Ob ganimedskih dobrotah iz gospejine kuhinje smo reševali razne zadatke s tega in onega področja. Gredoč proti kolodvoru se je gospodar sredi pota vrnil za trenutek na kolesu domov, da bi preprečil morebitno rabutanje na vrtu. Koder je mnogo ljudi, se mnogo je. Tako hočejo nepoklicani poklatiti še goleno, nezrelo sadje. Tako padajo srnjaki in polži v plen lačnim želodcem, da navedem samo dva rogata, toda skrajna vzorca tamkajšnje živane.

Poslovivši se od ljubeznivega gostitelja, poslovivši se od nekdanje rimske »Albije«, torej od predela, ki je nedavno še po vsej Evropi izvažal kresilno gobo, sva že v mraku sedla na ovčji rep, kakor se po Krasu reče kratkemu vlaku. Ko bi bil imel kaj suhega troda ali žvaga (netilne gobe, bi si bil lahko prestregel ognja z iskre-kresnice, letečih našemu ognjenemu zmaju iz gobca. To je bila edina svečava na vozeh, ako ne upoštevam gorečih tlmk in svaljčic pod nosom. Kolikor bolj pa se je gostila tema, toliko krepkeje so peli delavci stare slovenske narodne. Ponovili so jih nepregledno zbirko.

Moj sopotnik mi je pripovedoval zgodbo družine, ki sva jo tudi pustila med smrekami in bukvami, med radijem in bukvami. Tako sem vam jo mogel še jaz ponoviti in nemara rešiti pozabe kakšno iver iz naše slovstvene zgodovine. Druge njegove spomine — o Dragotinu Ketteju — pa vam nanizam kedaj pozneje.

A. De Lubigana.

Naočniki

Steklene in kristalne leče so poznali že v starem veku, vendar domnevajo, da so rabile samo kot okras. O cesarju Neronu sicer poročajo, da je opazoval skozi zelen smaragd, kako so se v areni borili ubogi sužnji in zveri na življenje in smrt, in ta smaragd označujejo kot prve zgodovinske naočnike, vendar pa menijo moderni raziskovalci, da je bilo s to stvarjo malo drugače. Neronov zeleni kristal je predstavljal brž kone samo nekakšne zaščitne naočnike. Beli pesek arene utegne v južnem soncu jako odsevati svetlobo in tako je verjetneje, da je rimski imperator borbe opazoval rajši skozi zelen dragulj ali skozi zeleno stekleno telo, kajti stari še niso razlikovali tako natančno med pravimi in nepravimi kristali.

Nekateri učenjaki sicer tuli domnevajo, da so kulturna ljudstva Daljnega Vzhoda poznala naočnike davno pred Evropci in res je dobiti v Indiji in na Kitajskem čudovito lepo izdelane, stare naočnike iz najplemenitejšega tvoriva, vendar pa izvirajo vsi ti naočniki iz dobe, ko so jih tudi Evropci že poznali in tako menijo danes, da so le misijonarji in potujoči trgovci uvedli naočnike v Vzhodno in Južno Azijo.

Kdaj so tedaj izumili naočnike?

Če nas vse ne vara, se je zgodilo to kratko pred letom 1300. v Zgornji ali Srednji Italiji. V starih sienskih in florentinskih kronikah beremo o možeh, ki so znali kristalna stekla tako obrusiti, da so starejše osebe spet lahko brale. V beneškem mestnem arhivu hranijo dve listini, ki se bavita z izdelovanjem naočnikov. Prva listina prepoveduje uporabo manjvrednega tvoriva za takšne izdelke, druga pa grozi šušmarjem s težkimi kaznimi. Če se pojavljajo v kakšnem rokodelstvu šušmarji in materijalna potvorba, tedaj ta poklic pač ne more biti povsem nov in tako je verjetno, da so naočnike začeli izdelovati okrog l. 1280.

Ti prvi naočniki pa so bili seveda nerodne nakaze v brezoblič nih okovih iz usnja ali roževine, ljudje so jih nosili na koncu nosa in o kakšni znanstveni izberi v skladu z vidom njihovih nosilcev ni bilo niti govora. Človek, ki je prišel v leta, ko vid popušča in neoborožene oči težko berejo, je pač stopil k izdelovalcu naočnikov in ta mu je to potrebščino izdelal, kakor je najbolje znal, pa si je dal svojo spretnost drago plačati. Sicer pa je bilo do konca srednjega veka le malo ljudi, ki so znali čitati in ki so zato v starih letih potrebovali naočnikov. Ti so bili zato kaj draga in redka stvar. V oporokah nekaterih vladarjev navajajo naočnike takoj za najdražjim lišpom, a kako težko jih je bilo dobiti, nam kaže primer saškega zbornega kneza, ki je še l. 1572. poveril župana Rauscherja, naj mu na velesejmu v Lipskem kupi naočnike in ker jih tam ni bilo dobiti, je poslal svojega slugo Berla v Augsburg, kjer jih tudi niso imeli in je moral potem vrli sluga v poletju 1574. s petnajstimi dukati potnine v Benetke. Tam pa poleti niso izdelovali stekla in tako je mogel knezu sporočiti šele v oktobru, da mu bo najboljši steklarski umetnik republike svetega Marka izdelal zaželjeno blago. Posamezna stekla pa so veljala preko 10.000 lir v današnji vrednosti in zborni knez je to ceno rad plačal, samo da je končno prišel do naočnikov. Kar dobro je, da so se ti »dobri, stari časi« spremenili. Če danes nekdo dobro ne vidi, stopi k zdravniku, ki mu po strogo znanstvenih načelih predpiše primerne naočnike in z enostavnim receptom dobi potem pri optiku brez vsakega čakanja, kar potrebuje, razen tega pa še poceni.

Da pa bomo nalogo naočnikov bolje razumeli, moramo poznati nekoliko ustroj človeškega očesa.

Oko deluje polobno kakor fotografski aparat. Skozi več prozornih teles (roženico, lečo, stekleno telo itd.) se na njegovi mrežnici ustvari podoba, mrežnica ima za svetlobo občutljivo plast, ki sprejme svetlobne vtise in jih oddaja naprej v možgane. Zdravo oko je kakor mnogo fotografskih aparatov normalno ustanovljeno na neskončnost. Če odpremo veke, vidimo oddaljene predmete ostro, a če hočemo ostro videti bližnje predmete, se mora oko kakor fotografski aparat na njihovo oddaljenost ustanoviti. Oko opravlja te ustanovitvene posle avtomatsko, ne da bi se človek tega niti zavedal. Toda v zrelih letih izgubi svojo prožnost in se na bližnje predmete, n. pr. na tisk v časopisu, ne more več tako lahko ustanoviti, medtem ko se mu ustanovitev za oddaljene predmete ohrani. Tedaj je čas, da nataknemo pred oko »dostavno lečo«, kakor bi to imenoval fotograf, ali »naočnike za daljnovidne«, kakor pravi temu optik. Vsi naočniki starih časov so bili takšni naočniki za daljnovidne. Bili so pa tudi ljudje, ki so na bližino dobro videli, na daljavo so jim pa oči slabo rabile ali sploh nič. S tedanjimi naočniki so videli še slabše. Za te »kratkovidne« osebe je bil pravi božji blagoslov, ko so se optiki naučili brusiti tudi stekla, ki so bila v sredini tanjša nego ob robeh, šele s takšnimi stekli so jim oči lahko gledale ostro v daljavo.

Toda daljnovidnost in kratkovidnost nista edini očesni napaki. Naštelj bi jih lahko še cel kup, zlasti pa je omeniti astigmatizem, pri katerem je roženica v navpično in v vodravno smer različno izbočena, kakor zrcala v šaljivih kabinetih, ki spačijo vse predmete. S pravimi naočniki pa vidi tudi astigmatsko oko pravilno. Že iz tega dobimo majhen pojem o tem, do kakšne mere se je izpopolnila umetnost izdelovanja naočnikov, ki sicer ne upošteva samo očesnih napak, temveč skuša svoj izdelek napraviti tudi mičen na pogled. Če je bila še pred nekoliko desetletji ženska z naočniki nemogoča in je morala v primeru potrebe uporabljati neudobni lornjon, si danes lahko brez skrbi natakne moderne naočnike, kajti pri teh je napredek za lepo obliko prav tako poskrbel, kakor za zdrave lastnosti. Optična industrija se je tako izpopolnila, da so njeni izdelki v vsakem pogledu mojstrovine. Stekel z raznimi napakami, s kakršnimi so se morali zadovoljiti se pred razmeroma nedavnim časom, sploh ne izdelujejo več. Steklo za optične namene se hladi skrajno počasi, tudi po cele mesece, da postane čim bolj enakomerno, a iz steklene mase izberejo potem najboljše kose, ki jih brusijo v primerne krivine s kompliciranimi in skrajno preciznimi brusilnimi pripravami. S pravilno izračunanimi krivinami je mogoče izdelovati tudi tenka stekla, kakršna so po medicinskih ugotovitvah najboljša. Brez posebne težave izdelujejo danes celo stekla iz enega kosa, ki so jim debeline in krivine tako izračunane, da rabijo v zgornjem delu n. pr. za ostro gledanje na daljavo, v spodnjem delu pa za gledanje na bližino. A žarke, ki utegnejo bolnim očem škodovati, absorbirajo moderni naočniki s filtrskimi barvami, ki so skoraj nevidne. Prav tako odbijajo s primerno barvo prejarko svetlobo, ki bi škodovala očem, ne da bi se pri tem barva predmetov v naravi znatno spremenila. Med najnovejšimi pridobitvami v tem oziru so naočniki, ki imajo barvano plast vlito na brezbarvno naočniško steklo v obliki »klina«, tako da so naočniki zgoraj, od koder prihaja slepeča svetloba, n. pr. zelo temni, spodaj pa brezbarvni, tako da omogočajo normalno gledanje v mraku. Takšna stekla so primerna posebno za avtomobiliste. Samo ob sebi je umevno, da izdelujejo posebno za te tudi naočnike iz nedrobljivega stekla. A najnovejši izum so naočniki, ki se v primeru neke očesne bolezni nataknejo na oko samo in jih sploh ni opaziti.

Demografski razvoj Rima

Iz najnovejše statistike je razvidno, da šteje Rim nad 1,300.000 prebivalcev. Od l. 1914., ko je štel 600.000 duš, se je več nego podvojil. Ta porast pa ne gre samo na račun priključenih okoliških občin, temveč pred vsem na račun tega, da se mesto samo resnično širi v Kampanijo. Zanimivo pa je to, da je Rim že drugič v svoji zgodovini milijonsko mesto. Prvič je doseglo milijon prebivalcev pred 2000 leti pod cesarjem Avgustom.

Z demografskega stališča je Rim sploh nekaj svojevrstnega. V legendarni dobi Romula in Rema je bil majhno kmečko mestece, pod cesarjem Avgustom je bil kozmopolitska metropola z več nego milijonom duš, okrog l. 1000. je bil srednje velika občina, potem je bil nekaj časa nekakšna vas pastirjev in dninarjev. V dobi renesance je narasel na 100.000 prebivalcev, danes pa je spet milijonska metropola.

V starem Rimu predkrščanske dobe so imeli 39 ljudskih štetij. Prvič so mu prešteli prebivalstvo l. 568. pred našo dobo pod predzadnjim kraljem Servijem Tulijem. Takrat je bilo v Rimu 84.000 ljudi. Zadnje ljudsko štetje pred našo dobo se je izvedlo pod Julijem Cezarjem l. 51. Tedaj je štelo mesto ob Tiberi nekaj manj nego milijon ljudi. V treh stoletjih cesarske dobe, do l. 350. po našem štetju, je znašalo število njegovega prebivalstva stalno okrog 1,300.000. Potem je pričela država razpadati. Z isto brzino, kakor se je rušil imperij, je propadal tudi Rim. Pod zadnjim zapadnorimskim cesarjem je štel komaj še 100.000 prebivalcev. V času, ko je papež Gregor IX. prenesel svoj sedež iz Rima v Avignon, je iz nekdanje milijonske prestolnice postala majhna kmečka in pastirska občina s komaj 17.000 prebivalci. Na Palatinu, kjer je bil nekoč cesarski sedež, so se pasle koze, na Foru pa so se sprehajale velike črede krav. Tudi v dobi papeškega sijaja se število rimskega prebivalstva ni moglo povečati nad okroglo 80.000 duš. Šele pod Sikstom V., to je okrog l. 1590., je doseglo 100.000 ljudi, a l. 1870., ko je postal Rim prestolnica zedinjene Kraljevine, je štel 226.000 prebivalcev. Odtlej je naraščal z dolgimi koraki in je danes spet tako gosto obljuden kakor v dobi rimskih imperatorjev.

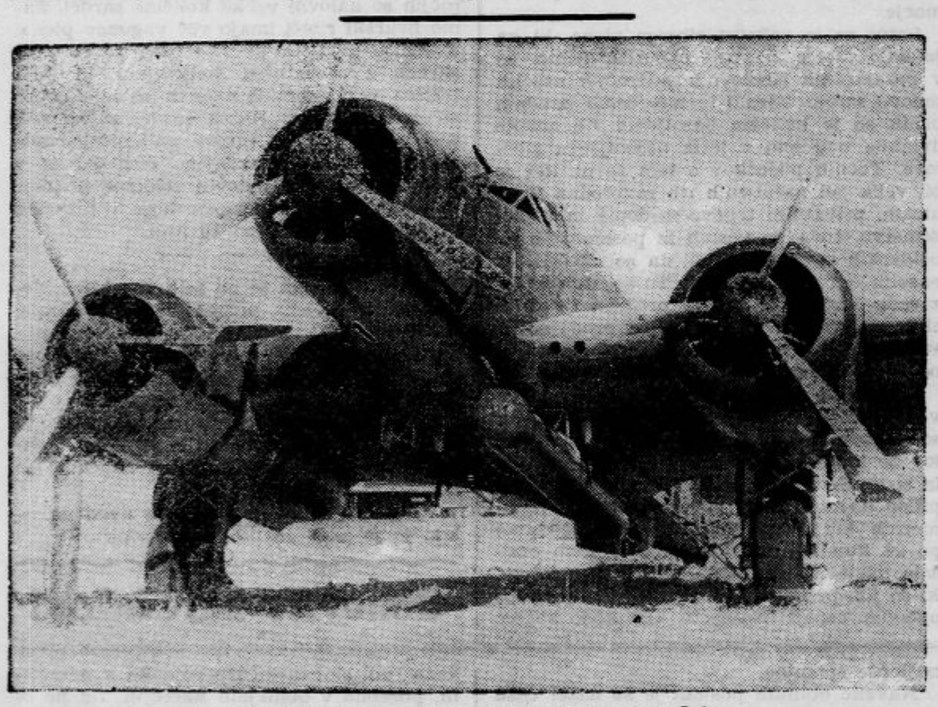

Italijansko bojno letalo, pripravljeno k poletu

Richard Strauss je imel pred neko skušnjo za svojo »Salomo« v Draždanih majhen nagovor na člane orkestra.

»Dragi, gospodje,« je dejal, »Saloma je najpreprostejša stvar na svetu! Nikar ne iščite v njej kakšnih posebnih težav in še celo ne kakšnih problemov! Saloma je enostavno scherzo s smrtnim izidom!«

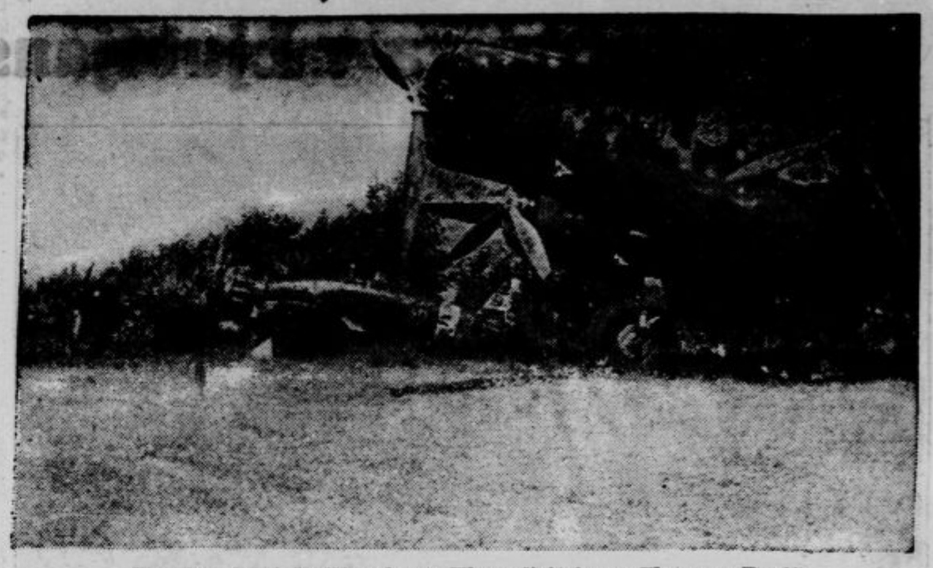

Skupina letal Italijanskega Ekspedicijskega Zbora v Rusiji

Tat s sugestivnimi metodami

Blagajnik nekega vrtnarskega društva v okolici Kodanja je v banki dvignil vsoto, ki jo je potreboval za plače delavcem, in jo je ponesel zvečer v kovčegu na svoj dom, da bi naslednje jutro opravil izplačila. Preden je legel spat, je odšel še po ženo, ki je kot uradnica končala svoje delo ob devetih zvečer. Od doma je bil samo kakšne pol ure. Ko se je vrnil in stopil v spalnico, ga je šestletni sinček na pol v spanju vprašal: »Očka, ali te je pes ugriznil?« — »Ni me,« je odgovoril oče. »A zakaj ne vprašuješ?« — »Saj si to sam povedal!« je dejal otrok. Po daljšem pogovoru, med katerim se je sinček popolnoma zbudil, je blagajnik počasi zvedel, kaj je tičalo za njegovim vprašanjem. Med blagajnikovo odsotnostjo je prišel v stanovanje neki neznanec in je otroka menda s sugestijo prepričal, da je oče. Ker ni vedel, kje je kovčeg z denarjem, je dejal dečku: »Pojdi mi hitro po kovčeg, potrebujem iz njega kleščе.« Otrok se je kmalu vrnil s kovčegom, ker je bil prej videl, kako ga je oče postavil pod neko omaro. Neznanec je izginil. Naslednji dan so našli kovčeg razbit in prazen na vrtu.

Radio med komarji

Če komarji brenčijo, ni to vedno znak, da prihajajo v naprej. Pogosto je njih brenčanje samo ljubezenska brzojavka, ki jo komarjeva samica pošilja komarju samcu Prof. Fluke, znani entomolog wisconsinskega vseučilišča, je proučeval to stvar z veliko vnemo in je odkril, da imajo te nadležne in nevarne žuželke posebne organe, da se sporazumejo na daljavo. Samica, ki zatrepeta s svojimi malimi krili okrog 350 krat na sekundo, oddaja s tem zvočni val, ki bi ga bilo po ameriškem učenjaku mogoče primerjati z valom kakšne radijske oddajne postaje. Samec sprejema to oddajo s pomočjo dveh malih, nad vse občutljivih anten, ki ju je mati narava postavila na njegovo glavo. Komaj dojame prve tresljaje, se obrne tako, da mu prihajajo znaki z enako intenzivnostjo na obe anteni. Tedaj zleti nemudoma v to smer in nezmotljiv zadene ob samico. Komar postopa v tem primeru natančno tako kakor letalo, ki ga vodijo brezžični valovi z oddajnika na letališču.

Slepa akrobatka

V Tampicu je občinstvo večer za večerom ploskalo akrobaciji neke mehiške jahalke, ki je nastopala v cirkusu s težko točko. Z višine dvajsetih metrov je skakala s svojim konjem v bazen, ki je bil napolnjen z vodo. Pri tem se ji ni zgodila nikoli nobena pogreška. Občinstvo pa ni vedelo, da je bila njena točka tem težja, ker je bila nesrečnica — slepa. Pred časom je med izvajanjem svojih akrobacij dobila hud udarec v obraz in je izgubila vid. Ni hotela, da bi kdo zvedel za njeno nesrečo, ker se je bala, da bo izgubila svoj zaslužek, in takoj je nastopala dalje. Njen mož, ki je znan dreser in rejec konj, jo je vodil od specialista do specialista, da bi ji pomagali. Zdaj je nekemu ameriškemu očesnemu zdravniku res uspelo, da ji je s tvegano operacijo vrnil vid. Šele tedaj je občinstvo zvedelo, kako je bilo s to artistko, in njegovi aplavzi drzni jahalki so danes tem viharnejši.

Po devetih letih odkrit umor

Po devetih letih in mnogih pravdah za dediščino, so urugvajske oblasti dognale, da je bil v tamkajšnjih krogih zelo znani industrijec italijanskega porekla Giuseppe Salvo žrtev zločina, ne pa avtomobilske nesreče, kakor so tedaj mislili. Njegov zet in vozač sta skovala načrt, da ga odstranita. V dramatičnem soočenju je vozač obtožil zeta, da ga je bil z obljubo visoke nagrade pregovoril za izvršitev umora, zet pa je to obtožbo zavračal in trdil, da je skušal vozača celo pregovoriti, naj Salva ne umori. Oba moža sedita seveda v preiskovalnem zaporu.

Nesmiselni nazivi

Z »uradnim konjičkom« ni mišljen konj, temveč plesen, ki se sčasoma naseli na dolgo nerešenih aktih. Nemško besedo »Schimmel«, ki pomeni belega konja ali pa plesen, so naši stari književniki zmotno prevedli s »konjičkom«.

Svinčnik ne vsebuje svinca, temveč grafit, ki je samo oblika ogljika.

»Novo srebro« nima s srebrom nobenega opravka, ker je zlitina bakra, nikla in cinka.

Obnovite naročnino!

ANEKDOTA

Rossini je poklical k sebi nekega znanega tedanjega slikarja in ga prosil, naj bi mu napravili portrete njegovih prednikov. Slikar se je čutil zelo počaščenega s tem naročilom, a je vprašal:

»Ali imate, spoštovani mojster, morda kakšne slike, skice ali kaj podobnega, da bi mogel po njih izdelati te portrete?«

Slavni skladatelj se je nasmehnil: »Ni potrebno. Napravite samo tako, da bodo malo podobni meni, in jih oblecite po takratni modi. Drugo ni važno. Mojih prednikov itak nihče ni poznal.«

VSAK DAN ENA

Novi najemnik: »Ali vedno tako kaplja skozi strop?«

Hišni oskrbnik: »Ne, samo kadar dežuje!«

Kulturni pregled

Frana Pavlovca prva kolektivna razstava

Eden izmed prvih je bil, ki je našel svojo umetniško izobrazbo v Zagrebu in je prinesel v Ljubljano novi način slikanja, ki je po zagrebškem posredovanju prišlo iz Pariza. Toda nikdar se ni podajal v ekstreme ekspresionističnih stranpoti. Za to je imel preveč zdrave kranjske narave, ki se ji upirajo tuje navlake. Imel je pa tudi dovolj pozitivne moči v sebi, ki se ni dala prevladati od začimbe modnih pretiranosti.

Zdaj, ko se je po menda že skoraj dvajsetletnem delu v samoti prikupljive ljubljanske okolice poglobil v najnežnejše utripe matere Narave, je stopilo v ozadje vse ono, kar je bilo še »borbenega« v njem. Danes se mi zdi delo mojstra Frana Pavlovca kakor vino, ki se je izčistilo po dolgotrajnem vretju, ali kakor kristal, ki se je izobličil iz amorfne gmote.

V kolektivni razstavi, ki jo je priredil v lični dvorani Galerije Obersnel vidimo Pavlovca prvič samega. Doslej je nastopal v skupnih razstavah, zadnja leta najrajši v družbi ostalih članov kluba Neodvisnih. Zato je ta njegova razstava še posebno zanimiva, kajti umetnik nam prvič nudi obširen pregled svojega dela, ki obsega tihožitja in portretne študije, predvsem pa krajine, ki se jim posveča s posebno ljubeznijo.

Malokdo se je še tako poglobil v zasanjano lepoto naših koč in kozolcev, naših potokov in rek, našega drevja in grmovja, kakor Pavlovec. Njegovo drevje je živo, čeprav g[illegible]uje včasi z najenostavnejšimi sredstvi. A v tej enostavnosti čutiš mojstrsko rutino in virtuoznost pravega umetnika, ki z delno izbrano barvno ploskvijo ali s čustveno potezo pove več, kakor bi mogel povedati drugi, ki išče podobo narave v posameznostih. Čustvena poteza — sem rekel. Ne najdem drugega izraza za tok njegove linije, ki je morda najznačilnejša stran Pavlovčeve slikarije. Vidiš jo na deblih, vejah, v oblakih, na obrisih gor, na morskih valovih in jadrnicah, ki se zibajo v njih (Na Krku), a tudi na rokah portretiranke gdč. Vladoše.

Umerjenost in izbranost Pavlovčevih barvnih nastrojenj je nadaljnji vzrok priljubljenosti njegovih del. Razumljivo je, da ga poletno vreme najbolj vabi h krajinskemu slikanju. Ta čas pa s svojim močnim zelenilom kaj lahko zanaša slikarja k pretirani uporabi živozelenih odtenkov, ki slikam niso v prid. Pavlovec pa to zelenilo sordinira s primesjo sivih in rjavih odtenkov in doseza s tem ono Corotovo harmonijo barv, ki se utopiš vanjo, kakor v slike starih mojstrov. Včasih kar začutiš, kakor da ti v jeziku modernih izraznih sredstev govori umetnik iz XVII. stoletja (Dolenjska pokrajina).

Med štiridesetorico slik, ki jih je mojster razvrstil na stenah in stebrih obeh razstavnih prostorov, ni nobene, ki bi si je gledalec ne želel videti v tej kolekciji, čeprav je dovolj razlike med njimi in tudi v pogledu slikarske dognanosti. So nekatere, ki napravijo vtisk bežne skice, druge so pa preštudirane do slednje poteze. In prav v teh vidimo zadnji podvig umetnika, ki je našel globoko v svoji notranjosti prasilo, navajajočo ga k iskanju popolnosti, t. j. združitvi umetniškega zaleta z dokončno izvedbo vsega, kar je potrebno za »dogotovljeno« sliko Ta občutek sem imel posebno pri gledanju njegove »Ajde«, ene najboljših slik, ki so kdaj izšle izpod Pavlovčevega čopiča. Precej zraven visi slika »Sava«, ki je kakor nalašč obešena poleg »Ajde«. Tudi ona predstavlja višek Pavlovčevega slikarskega občutka in znanja obenem. Ne vem ali bi bolj opozarjal na prostorno globino slike, v kateri vidimo Savino strugo tja do Šmarne gore, ali pa na čudovito naslikane oblake. Le nekaj slik bodi še posebno omenjenih, ne da bi hotel ostalim kratiti njihovo vrednost. Tako predvsem Zimska krajina II., z ono mrzlotemno vodo, obdano z belino snega, nadalje pravo kranjsko Domačijo na Rašici; Iz Luže, tudi z mojstrsko naslikanimi oblaki in vodo; globoko občuteno »Na vrtu«, pri kateri sem se nehote domislil Sajovčeve Gozdne samote; Savo pri Črnučah, Motiv z Dolenjske z mladimi svetlolastnatimi brezami v ospredju i. dr. Med portretnimi študijami je posebno mikavna že omenjena lepa Vladoša, medtem ko bi med cvetličnimi tihožitji prisodil prvenstvo »Dalijam« zaradi prijetne kombinacije toplo rdečega cvetja z rjavim ozadjem.

Za študij umetnikovega razvoja so pa poučne tudi one slike, ki kažejo bolj začetno fazo dela, kakor n. pr. Iz Gameljnov, ki ima v ospredju še nekatere praznote. Zeleno nebo na Zimski pokrajini I me tudi ni moglo prepričati.

Pavlovčeva razstava zasluži, da si jo ogleda prav vsak Ljubljančan, ki v njem še tli ljubezen do umetnosti in ki hoče za nekaj časa v plemenitem uživanju pozabiti na tegobe naših dni.

— *nt* —

Italijani v znanosti

Višinsko mesto, ki si ga je priboril stvarjalni genij italijanskega naroda v arhitekturi, slikarstvu in kiparstvu, v glasbi in poeziji, je splošno znano. Manj znani so deleži, ki jih je prispevala italijanska iznajdljivost v zakladnico znanstvenega in tehničnega napredka človeštva. Giovani Scanga razpravlja o tem v članku, ki prikazuje, koliko sredstev so uporabljali drugi narodi za podporo znanstvenih raziskavanj in tehničnih izumov in kako malo je glede tega storila v prejšnjih časih Italija. Njen visoki kapital pa je bil v iznajdljivosti njenega človeka, ki je po tej poti prispeval za povzdigo človeštva velike deleže.

Italijanska iznajdba je na pr. kompas, ki je odprl široke poti sodobni civilizaciji, dalje mehanična predilnica, začetek moderne tekstilne industrije; potlej so italijanski prvi optični uspehi z očali, pa z gibljivimi črkami za tisk in tipografsko umetnost. Dalje odkritje alkohola, žveplene kisline in solitrne kisline, keramike, ogledal, kristalov. Italija je rodila čudovitega genija Leonarda da Vincija, ki je s svojimi risbami industrijskih srojev, z raziskavanji o možnosti človeškega letanja, z načrtom podmornice prehitel za štiri stoletja znanstveni napredek.

V geologiji so bili Italijani med prvimi. Prve svedre za vrtanje zemlje so začeli rabiti v Modeni. Galileo Galilei je začetnik eksperimentalne metode, ki si brez nje ne moremo misliti znanstvenega napredka. Temu možu gre hvala za izum nihala. On je prvi izdelal mikroskop in daljnogled; samo s tema pripomočkoma je bilo človeku omogočeno proučevanje neskončno drobnih in silno oddaljenih stvari

V meteorologiji so si pridobili Italijani prvenstvo, ne le z raziskavanji, marveč tudi s celo vrsto izumov: toplomer, tlakomer, hidrometer, pluviometer in drugi pripomočki so sad italijanske iznajdljivosti. Dvanajst let življenja italijanske »Accademia del Cimento« pomeni velik uspeh organiziranega znanstvenega prizadevanja za napredek fizikalnih raziskavanj in s tem v zvezi vrsto iznajdb. Italijanski iznajdljivosti gre zahvala za izume godal z lokom in za prve gospodarske stroje. Italijanski so bili prvi letalni stroji, prva parna turbina in prva cevna ogrevalnica. Ogromno obzorje se je odprlo z elektriko; količina je pri tem zasluga profesorja Volte, je vsakomur znano. Nesporno italijanskega izvora je galvanoplastika. Dinamo in motor z neprekinjenim tokom sta izum Antonia Paccinottija, Galileo Ferraris pa je položil temelje za rešitev problema prenosa električne energije v daljavo. Giovanni Cavallari je izumil električni projektor, Alessandro Cruto prvo električno svetilko in umetno nitko, Arturu Malignaniju pa gre hvala za metodo izsesavanja zraka; brez teh iznajdb ne bi mogel Edison dovršiti dela, ki mu je prineslo večno slavo. Prav tako so si italijanski izumitelji pridobili velikih zaslug za reševanje problemov odnosno za iznajdbo pripomočkov, ki so omogočili človeštvu novo važno občilo: avtomobil. Sansone Velobra je izumil vžigalice z drgnjenjem, Giuseppe Ravizza pa je izumitelj pisalnega stroja. Šestdeset let pred Pasteurjem je Agostino Bassi odkril v mikrobih povzročitelje nalezljivih bolezni. Enrico Bottini je pet let pred Listerjem spoznal antisepso, Antonio Beriesi pa je rešil svilo prejstvo

Kronika

* **Svečanosti za god Frančiška Asiškega.** V Assisiju, domačem mestu Frančiška Asiškega, so v soboto na prav slovesen način praznovali god svojega velikega rojaka. V katedrali je daroval svečano službo božjo vodja kongregacije za versko propagando kardinal Pietro Fumasoni Biondi, maši pa so prisostvovali predstavniki vlade, Armade, Stranke ter raznih njenih organizcij in ustanov. V mestu so se mudila tudi številna odposlanstva fašističnih organizacij iz Gornje Italije, ki so pred pričetkom službe božje razvila veličasten sprevod s milanskim praporom na čelu. Velike cerkvene slovesnosti pa so se vršile tudi v raznih drugih mestih Kraljevine. Tako je bilo na via Giulia v Trstu cerkveno opravilo, ob katerem je tržaški nadškof posvetil novo začasno kapelo sv. Frančiška Asiškega.

* **Nov grob.** V sanatoriju na Golniku je dne 26. septembra preminul po dolgi mučni bolezni major g. Miro Žitnik. Truplo pokojnega je bilo prepeljano v Maribor in 29. septembra položeno k večnemu počitku na pokopališču pri Mariboru. (—)

* **Slovaški konzulat v Beogradu.** Slovaška vlada je sklenila ustanoviti svoj konzulat v Beogradu. V Beograd odpotuje iz Bratislave poslaniški tajnik dr. Belaj, ki bo konzulat organiziral.

* **Letalski promet med Dunajem in Zagrebom.** Od včeraj dalje obratujejo letala nemške Lufthansa na progi med Dunajem, oziroma Gradcem in Zagrebom samo še trikrat na teden. Iz Gradca leti letalo na Dunaj ou ponedeljkih, sredah in petkih ob 10.45. Tam je ob 13. uri priključek za Berlin. Iz Gradca v Zagreb pa leti letalo vsak torek, četrtek in soboto ob 14.35. V Gradcu stoji avtobus pred magistratom.

* **Trgovina z znamkami v Nemčiji prepovedana.** Naše filateliste bo zanimalo, da je s posebnim dekretom ministra za gospodarstvo v Nemčiji od 4. oktobra dalje prepovedana trgovina z znamkami sovražnih držav. Prepoved se nanaša tudi filatelistične zbirke. Med sovražnimi državami, ki jih navaja dekret, sta tudi Egipt in Irak.

* **Štednja s kurjavo.** Ministrstvo za korporacije, ki je nedavno objavilo odredbo o ogrevanju prostorov v novi zimski sezoni, objavlja naknadno še, da bodo posamezni pokrajinski sveti korporacij v skladu z razmerami določili maksimalno temperaturo, ki jo bodo smeli dosezati ogrevani prostori. Pokrajinski sveti naj odločijo, ali naj se skrb za pravilno odmero temperature prepusti gospodarjem ali upraviteljem posameznih poslopij.

* **Bobijanje malarije.** V Ohrid je prišel vodja nemškega tropskega zavoda v Hamburgu prof. Mühlens. Na daljši turneji bo raziskoval kotišča malarije v Macedoniji. Povabila so ga bolgarska oblastva, da bo dal potrebna navodila za pobijanje malarije.

* **Tečaji italijanščine, nemščine in drugih jezikov — dnevni in večerni.** Oddelki: začetni, nadaljevalni, višji nadaljevalni, in konverzacijski tečaji. Zahtevajte prospekt: Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Ljubljana, Domobranska 15. Posebni tečaji za strojepisje, stenografijo, knjigovodstvo itd. (—)

NECCHI
ŠIVALNI STROJI
IGN. VOK
LJUBLJANA TAVČARJEVA 7

IZ LJUBLJANE

u— **Poroka.** Včeraj popoldne sta se v župni cerkvi v Mostah poročila gdč. Cvetka Lapajnetova, hčerka znanega tovarnarja z Zaloške ceste, in g. Rudolf Kolarič, bivši strojni kapetan bivše jugoslovanske vojne mornarice, po rodu iz Trbovelj. Za priči pri poroki sta bila nevestin brat in trgovski potnik g. Stane Kahne. Mlademu, simpatičnemu paru želimo na poti skozi življenje obilo sreče!

u— **Seznami davčnih osnov** trgovin s suho robo in kurivom, trgovin s starino, cvetličarn, vrtnarjev in raznih obrtnih podjetij so že razgrnjeni ter bodo razgrnjeni do 17. oktobra, seznami davčnih osnov trgovin z železnino in posodo, trgov. modistinj in krznarjev, sanatorijev, trgovin s sanitetnimi in zobotehničnimi predmeti, zdrav. preparati, parfumerij in kozmetik bodo razgrnjeni do 19. oktobra, seznami davčnih osnov lekarn, geodetov, inženirjev in arhitektov pa do dne 20. oktobra ter opozarjamo interesente, naj si jih ogledajo pri vratarju v pritličju leve hiše magistrata.

u— **Sladkor in milo za oktober** bodo trgovci dobili od torka 7. t. m. dalje pri onih grosistih, kjer so sladkor in maščobe dobili v mesecu septembru. Trgovcem se pa za to blago ni več treba javljati v mestnem preskrbovalnem uradu zaradi posebnih nakazil, ker bodo dobili blago pri svojih grosistih brez nakazil. Grosiste je namreč mestni preskrbovalni urad že obvestil, koliko blaga morajo izročiti posameznim trgovcem. Tudi maščobe bodo razdeljene na ta način in bo dan objavljen pozneje.

u— **Na koncertu Ljubljanskega kvarteta,** ki bo v petek dne 10. t. m. v veliki Filharmonični dvorani, bomo slišali skladbo za godalni kvartet, ki jo je napisal Gian Francesco Malipiero. Po rodu Benečan se je šolal v Nemčiji in bil tudi pod nemškim vplivom, dokler ga ni njegov prijatelj, eden največjih sodobnih italijanskih skladateljev Casella, uvedel v Parizu pri Ravelu in Stravinskem. Ljubljanski godalni kvartet bo igral med drugim Malipierovo skladbo Stornelli e Ballate, ki je bila napisana leta 1920. Naslov tega kvarteta je povzet iz italijanske narodne poezije. V njej je našel skladatelj inspiracije za originalne nove domisleke, ki nimajo predhodnikov v komorni glasbi. V tej skladbi se vrsti zaporedoma več kratkih stavkov, ki prehajajo brez prave vidne zveze drug v drugega ter so prav za prav vesele in žalostne, šegave in resne epizode, črtice iz narodnega življenja. V ostalem igrajo dela Beethovna, Novaka in Škerjanca. Začetek koncerta točno ob ½20. ure. Vstopnice v knjigarni Glabene Matice. (—)

u— **Obnova Tyrševe ceste se nadaljuje.** Glavna prometna žila bele Ljubljane je bila v zadnjem času na odseku od Gospodarske zveze do Ajdovščine v popravilu. Obnovljena je bila podloga in neposredna okolica tramvajske proge. Dela so se vršila postopoma, tako da tramvajski promet sploh ni bil oviran, ostali vozovni promet pa le delno. Obnovljeno je bilo tudi tramvajsko križišče na Ajdovščini. Zdaj so v teku dela med Ajdovščino in glavno pošto. Na tem odseku je cestišče še posebno popravila potrebno, zlasti zaradi tega, ker je bilo tlakovano znatno prej kakor na višjem delu Tyrševe ceste.

u— **Razvoj Kodeljevega.** Kodeljevo je doživelo v zadnjih letih velik razmah. Nove hiše in nove ulice so zrastle kar čez noč. Kodeljevo se je že tako razširilo, da bo prav kmalu potrebovalo tramvajsko progo. Zdaj je stopil razvoj Kodeljevega v zadnjo fazo. Novi hiše rastejo na zadnjem še prostem ozemlju med Povšetovo ulico in Gruberjevim prekopom. Tamkaj nastajajo nove ulice v pravokotni legi. V novi Malejevi ulici, ki leži pravokotno na Povšetovo na desni strani, gradi stavbna družba Bricelj tri večje stanovanjske vile. Nova poslopja so enaka, visokopritlična in enonadstropna. Vsako obdaja prostran vrt z lično ograjo. Vse tri stavbe so v surovem stanju že pod streho. Malo dalje na še nezazidanem prostoru, je v gradnji več nadaljnjih stanovanjskih hiš, ki so tudi v surovem stanju že pod streho.

u— **»Teater v teatru«.** Veseli teater pripravlja Ljubljani prijetno presenečenje. Na sporedu njegovega novega programa, s katerim otvarja svojo jesensko sezono, je med drugim tudi originalna vesela revija »Teater v teatru«, ki bo s svojimi igralskimi, pevskimi in plesnimi prvinami nudila ne samo zabavo, ampak tudi pravi umetniški užitek. Premiera tega, že 7. programa »Veselega teatra« bo v torek dne 7. septembra ob 7. (19.) uri.

u— **Pravoslavna cerkvena občina javlja:** Učenci in učenke pravoslavne vere imajo verouk v istem razporedu kakor lani. Razpored je razobešen v oglasni omarici na cerkvenih vratih. Verouk se bo začel takoj z začetkom šole. V nedeljo 12. t. m. bo po službi božji prizivanje sv. Duha. Učeča se mladež naj se zanesljivo udeleži tega obreda.

u— **Večerni trgovski tečaj pričnc v torek, 7. oktobra.** Poučujejo se: knjigovodstvo, trgovinstvo, korespondenca, računstvo, pisarniška dela, stenografija, strojepisje, italijanščina, nemščina. Šolnina nizka. Dovoljen je obisk tudi posameznih predmetov. Zahtevajte prospekt: **Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Ljubljana, Domobranska 15.** (—)

u— **Prvovrstna namizna jabolka** kg Lir 3., Fr. Kham, Kongresni trg 8. (—)

u— **Veseli teater.** Predstave vsak torek, sredo, četrtek, soboto in nedeljo. Začetek ob 19. (7). Konec 21. (9.)

Iz Novega mesta

n— **Novomeška nedelja.** Za vrsto pustih deževnih dni je v soboto v največje veselje dolenjskih vinogradnikov, ki si baš sedaj ob zadnjem zorenju grozdja najbolj želijo lepih, sončnih dni, ponovno posijalo sonce. Prav razveselili pa so se sonca tudi dolenjski in notranjski sportniki, ki so se že v soboto popoldne zbrali v dolenjski metropoli. Tudi v nedeljo je bilo vreme meščanom izredno naklonjeno. Vse dopoldne so se na idiličnem igrišču ob Krki vršile lahko-atletske tekme med Notranjci in Dolenjci, katerih se je udeležila velika množica gledalcev, popoldne pa so Novomeščani v velikem številu pohiteli v bližnjo in daljno okolico in sta posebno Trška gora in Grčevje zabeležili rekorden obisk.

n— **Začetek šolskega pouka.** V soboto so se vršile v kapiteljski in frančiškanski cerkvi otvoritvene službe božje, katere so se udeležili učenci tukajšnjih šol. Dijaki novomeške realne gimnazije so se po otvoritveni službi božji zbrali v dvorani Prosvetnega doma, kjer je imel ravnatelj g. Dolenc na zbrano dijaštvo daljši vzpodbuden govor, nakar je bil izvršen novi razpored učencev in pouka. Začasno se bo vršil pouk v gimnaziji v dveh turnusih in sicer po 3 ure dnevno. Pouk se bo vršil od 8 do pol 11. ure in 11 do pol 14. ure. V meščanski šoli se pouk začasno še ne bo pričel, osnovna šola pa prične s poukom v ponedeljek 13. oktobra ob 8. uri v frančiškanskem konviktu.

n— **Posredovanje dela.** Z ustanovitvijo okrajnega namestitvenega urada pri podružnici Javne borze dela v Novem mestu je za posredovanje vseh služb merodajen edino namestitveni urad. Opozarjajo se posebno gospodinje, da je po naredbi Viskega komisarijata tudi za posredovanje služb gopodinjskih pomočnic pristojen edinole tukajšnji okrajni namestitveni urad.

Iz Spodnje Štajerske

Življenje in umiranje. Poročila sta se v Mariboru g. Valter Janisch, ravnatelj Tomove tovarne svile, in gdč. Hildegarda Čeričeva. — V Ptuju je po kratkem bolehanju umrla gospa Karolina Korčetova, hišna posestnica in kavarnarka, znana tudi daleč izven Ptuja.

Ponovno opozorilo o prenapolnjenosti Maribora objavlja mariborski dnevnik. Pravi, da še vedno prihajajo v Maribor ljudje, ki si ne dajo dopovedati, da v Mariboru zaenkrat ni dobiti stanovanj. Dokler ne bo preurejena cela vrsta stanovanj, je nov dotok prebivalstva nemogoč. Zato naj se ne priseli nihče, ki mu stanovanjski urad ni zagotovil stanovanja. Kdor se brez takega dovoljenja priseli, bo moral sam trpeti posledice.

V mariborskem okraju so zdaj urejeni štirje otroški vrtci za 310 otrok in štiri dečji domi za 200 otrok. Nadaljnjih pet otroških vrtcev bodo še uredili. Pomožni uradi Domovinske zveze se urejajo po načrtu. Doslej je pri njih iskalo pomoči 3570 oseb.

Iz mariborskega gledališča. Na sporedu mariborskega gledališča so ta teden naslednja dela: V nedeljo popoldne in zvečer so priredili Strausovo operetо »Pomladni zrak«, zvečer pa »Marto«.

Novi prostori Rdečega križa v Ptuju. Te dni so v Ptuju odprli novo poslovalnico nemškega Rdečega križa. Prostori so zračni in svetli in ambulanta je smotrno urejena. Ptujski Rdeči križ ima dva prevozna avtomobila, da lahko nudi ob vsaki večji nesreči naglo pomoč.

Da bi ljudstvo varovalo letino zlasti pred požarom, je izdal šef civilne uprave obširna navodila, ki naj veljajo kmetovalcem za zapoved. Predvsem je strogo prepovedano kajenje v bližini skladišč in hlevov. Sploh je treba vsestransko paziti, da se ne napravlja škoda, ki ugrabi leto za letom mnogo pridobljenega.

Huda nesreča je zadela delavca Jožefa Zavratnika, doma s Spodnjega Štajerskega, ki si je našel delo v Weitzu. Pri napravljanju drv si je odsekal desni kazalec. Prepeljali so ga v graško bolnišnico. 9 letni Boris Domiter pa je v Mariboru padel z visokega kostanja in si zlomil obe roki. Prepeljali so ga v mariborsko bolnišnico.

Z Gorenjskega

Visokošolski teden v Celovcu. Končana so pogajanja med celovškim prosvetnim uradom in dunajsko univerzo, ki priredi v času od 23. do 29. oktobra v Celovcu svoj dunajski visokošolski teden. Predavanja bodo razdeljena v dve skupini. Prva bo trajala od 23. do 25. t. m., druga pa od 27. do 29. t. m. Predavali bodo nekateri ugledni vseučiliški profesorji. Slavnostno uvodno besedo spregovori rektor dr. Knoll. V načrtu so štirje taki visokošolski tedni v Celovcu. Prvega pripravlja dunajska filozofska fakulteta.

Paracelzov teden v Beljaku je bil v petek zaključen v dvorani Kazine. Zaključno besedo je spregovoril nadomestni okrožni vodja Franc Kutschera. Rekel je, da se mora nemški narod zgledovati na svojih velikih možeh, med katerimi je Paracelzus eden izmed najvidnejših. Nemški narod mora biti nasproti samemu sebi brezobziren, da bo lahko zmagovito dobojeval borbo za svojo usodo. Nato je igral solnograški kvartet Mozarteum.

Tujski promet na Koroškem (pa tudi na Gorenjskem) je bil po zatrjevanju celovškega dnevnika letos uspešnejši kakor kdajkoli. Značilno za sezono je bilo naslednje: obilo popraševanj po letoviščih, mnogo mater z otroki, mnogo rekonvalescentov iz vojske, in razmeroma dolgotrajno letovanje posameznikov. Nič posebnega ni bilo, če so letoviščarji letovali čez štiri tedne. Zaradi tega je bil marsikdaj križ s prenočišči. Družinska stanovanja s kuhinjo so bila letos zgodaj vsa oddana, med tem ko pred sedanjo vojno skoraj nihče ni vprašal zanje. Povprečna doba letovanja je bila 16 dni, česar doslej še ni zabeležila koroška kronika. Gozdovi so bili letos obiskovani kakor nikoli. Gostje so nabirali, kar se je le dalo nabrati, zlasti borovnice in gobe. Vrtnarjem so sproti vse odkupili in bo treba marsikod urediti nove vrtnarije.

Za razširjevalce vznemirjivih vesti so po vsej Nemčiji napovedane stroge kazni. Dnevniki pišejo: Zadnji čas se lahko ugotavlja, da skušajo brezvestni gobezdači razširjati napačne vesti, da bi vznemirjali svojce vojakov in jim pripravljali bridke ure. Brezvestni razširjevalci vesti se ne ustavijo niti pred tem, da tu in tam spravijo v javnost lažnivo vest: padel je ta in ta vojak. Seveda so svojci takih vojakov silno vznemirjeni, ker se lahko šele po nekaj tednih prepričajo, da so govorice neresnične. Razširjanje lažnjivih vesti, pravijo dnevniki, spada med najsramotnejše in najbednejše, česar so zmožne brezvestne kreature, zato je posebi razumljivo, da bodo netilci in razširjevalci takih govoric najstrožje kaznovani.

Iz Hrvatske

Ustanova »Pomoč«. V »Narodnih Novinah« je bila objavljena zakonska uredba o ustanovitvi »Pomoči«, katere naloga je podpirati siromake na vsem področju hrvatske države, še zlasti v zimskih mesecih. Pomoč deluje v okviru ministrstva za združbe in jo morajo podpirati vse državne, samoupravne in zasebne ustanove in društva, katerih smoter je podpiranje siromakov. »Pomoč« vrši svojo dolžnost posrelno ali neposredno s pomočjo sredstev, s katerimi razpolaga ministrstvo za združbe in z zbirkami, ki jih bo »Pomoč« sama prirejala. Pravilnik bo izdelan te dni.

Ustaški klub na Dunaju. Hrvatski visokošolci na Dunaju so ustanovili svoj klub »August Šenoa 1940«. Njegov namen je poglabljati stike med nemško in hrvatsko državo. Ime so vzeli po zagrebškem klubu, ki ga je lani razpustila beograjska vlada.

Odposlanstvo ustaške mladeži je pretekio soboto odpotovalo iz Zagreba v Italijo pod vodstvom prof. dr. Oršanića. Odposlanstvo se bo v Italiji mudilo 10 dni, da bodo udeleženci spoznali dejavnost fašistične mladine. Obenem si ogledajo vse važne kulturne ustanove v večjih mestih Italije.

Bolgarski narodni praznik 23. obletnice nastopa bolgarskega kralja Borisa so počastili tudi vsi hrvatski dnevniki z daljšimi članki, naglašujoč usodno povezanost hrvatskega in bolgarskega naroda. V grško-pravoslavni cerkvi v Zagrebu je bila zahvalna služba božja, ki so se je udeležili predstavniki hrvatske vlade, vojske in ustaškega pokreta. Nato je bil sprejem na bolgarskem poslaništvu. Popoldne je govoril v zagrebškem radiu bolgarski poslanik Mečkarov.

Zagrebška elektrarna bo izpopolnjena. V Zagrebu je še vedno kakih 12.000 stanovanj in lokalov, ki nimajo električne razsvetljave. To se pravi, da se v Zagrebu še vedno kakih 50.000 prebivalcev poslužuje petrolejke kakor v starih časih pred prvo svetovno vojno. V Zagrebu je več ko 2000 hiš, ki sploh nimajo električne instalacije, čeprav so tik pred njimi napeljane žice mestne elektrarne. Zato bo treba zagrebško elektrarno razširiti. V celoti pa bo elektrifikacija Zagreba zadovoljivo rešena šele, ko bo zgrajena velika centrala Fužine-Triblje.

Lektorat Nemške akademije v Dubrovniku je začel delovati pod vodstvom rektorja Arnolda. Lektorat ima nove, moderno urejene prostore.

Za upravitelja državnega etnografskega muzeja v Zagrebu je bil imenovan dr. Božidar Širola, ravnatelj Glasbene akademije.

Na novo je zgrajeno kolodvorsko poslopje v Novi Gradiški. Takoj v prvih dneh nedavne vojne je bil namreč kolodvor v Novi Gradiški močno prizadet. Novi kolodvor bo kmalu izročen prometu.

Nova naredba o zatemnitvi je bila objavljena s 1. oktobrom v »Narodnih Novinah«. Prekrškitelji predpisov o zatemnitvi se kaznujejo z zaporom do 30 dni ali z denarno kaznijo do 10.000 kun, lahko pa tudi z obojim.

Svojcem padlih, pogrešanih ali ujetih vojakov je hrvatska država doslej izplačala že 33 milijonov kun. Ministrstvo za združbe je izdelalo nov načrt zakona, po katerem se bo izplačevala podpora tudi onim civilnim osebam, svojcem rezervnih oficirjev, ustašev, legionarjev in hrvatskih prostovoljcev, ki so padli v borbah za Hrvatsko državo.

Cene hotelskih sob v Zagrebu so se povišale za 20 odstotkov, ker je bilo samo na ta način mogoče povišati plače hotelske služinčadi. Napitnina znaša 10 odstotkov. Mestno načelstvo ni moglo pristati na večje povišanje cen hotelskih sob, ker sodi, da bi preveliko povišanje docela onemogočilo tujski promet v Zagrebu.

Naše gledališče

DRAMA

Torek, 7. oktobra: Dva bregova. Premiera. Red Premierski. Začetek ob 18.15. Konec pred 21. uro.
Sreda, 8. oktobra: Katarina Medičejska. Red A. Začetek ob 18.15. Konec okrog 21. ure.
Četrtek, 9. oktobra: Hamlet. Red Četrtek. Začetek ob 17.30. Konec okrog 21. ure.

Anton Leskovec: »Dva bregova«. Avtor imenuje delo dramo v treh dejanjih iz beraškega življenja. V igri je pokazal kraljestvo beračev in njegove nezlomljive zakone, po katerih ni mogoče uiti čez most na »drugi breg«, v drug socialni položaj. Drama dekleta, ki hrepeni v boljše življenje, je središče dogajanja. Igrali bodo: Rona — **Severjeva,** Macafur — Cesar, župan — Milan Skrbinšek, Krištof — Gregorin, Flore Briga — Sever, Križemsvet — Peček, Razpotnik — Plut, Krčon — Presetnik, Kit — Potokar, Policaj — Košič, Komposarica — Nablocka, Soba — Rakarjeva, Muha — Gabrijelčičeva. Režiser prof. Sest. Inscenator ing. Franz.

Rino Alessi: Katarina Medičejska. Zgodovinsko dejanje pokaže v petih slikah razpletek dogodkov okrog šentjernejske noči za časa vlade Katarine Medičejske. Dejanje se godi v Louvru in sicer: 1. slika v Katarinini delovni dvorani. 2. slika v zborovalnici kalvinskih zarotnikov. 3. slika na istem kraju kot 1. 4. slika predstavlja veselično dvorano v šentjernejski noči in 5. slika prestolno dvorano. Prevod ravnatelja Pavla Golie. Režiser dr. Kreft. Inscenacija ing. E. Franz. Predstava bo v sredo za red A.

OPERA

Torek, 7. oktobra: zaprto.
Sreda, 8. oktobra: Aida. Red Sreda. Začetek ob 17.30. Konec okrog 21. ure.
Četrtek, 9. oktobra: Netopir. Red B. Začetek ob 18.15. Konec okrog 21. ure.

Zanimiva je letošnja uprizoritev Verdijeve »Aide« v novi režiji C. Debevca s Heybalovo kot »Aido« in Popovom v partiji egiptovskega kralja. Ostale glavne partije so ostale v odlični zasedbi prejšnjih let: Amneris — Kogejeva, Radames — Francl, Ramfis — Betetto, Amonasro — Primožič, sel — Rakovec. Dirigent A. Neffat. Režiser C. Debevec. Zborovodja R. Simoniti. Inscenator ing. Franz. Koreograf ing. P. Golovin.

Prihodnja operna premiera bo uprizoritev Puccinijeve opere »La boheme« pod muzikalnim vodstvom dirigenta Nika Štritofa in v režiji Cirila Debevca. Letošnja uprizoritev bo prinesla nekatere zanimivosti v zasedbi. Peli bodo: Vidalijeva — Mimi, Manoševski — Rudolfa, Janko — Marcela, Polajnarjeva — Musetto, Dolničar — Schaunarda, Betetto — Collina, Zupan — Benoija, Rakovec — Parpignola, Anžlovar — Alcindorja.

Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani se je odločila, da bo izdala v teku letošnje sezone vrsto najboljših prevodov najpopularnejših oper našega repertoarja ter tako omogočila občinstvu, da si za majhen denar nabavi knjižico s celotnim besedilom. Kot prvi zvezek iz zbirke opernih libretov bo izšel pred premiero prevod priljubljene Puccinijeve opere »La boheme«.

Radio Ljubljana

Torek, 7. oktobra 1941-XIX.

7.30: Poročila v slovenščini, 7.45: Pesmi in melodije, v odmoru napoved časa, 8.15: Poročila v italijanščini, 12.15: Simfonična glasba, 12.40: Pesmi in melodije, 13: Napoved časa — poročila v italijanščini, 13.15: Komunike glavnega stana Oboroženih Sil v slovenščini, 13.17: Orkester pod vodstvom mojstra Angelinija, 14: Poročila v italijanščini, 14.15: Fantazija — orkester pod vodstvom mojstra Petralia, 14.15: Poročila v slovenščini, 17.15: Ljubljanski radijski orkester pod vodstvom Draga Marija Šijanca, 19.30: Poročila v slovenščini, 19.45: Stanko Prek, solo kitara, 20: Napoved časa — poročilo v italijanščini, 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini, 20.30: Gledališka sezona EIAR Mascani, Lodoletta v odmorih slovensko predavanje in vesti v slovenščini. Po operi poročila v italijanščini.

Silen orkan nad Bahamskim otočjem

New York, 6. okt. d. Kakor poročajo iz Nassaua na Bahamskem otočju, je v nedeljo zvečer divjal v mestu in okolici strahovit tropični orkan, ki je imel brzine 160 km na uro v smeri proti obalam vzhodne Floride. Ulice v Nassau so zatrpane z drevjem in opeko, navzlic temu pa povzročena škoda ni posebno velika, kolikor je bilo mogoče ugotoviti na podlagi doslej dospelih informacij. Prebivalstvo otokov, ki se razprostirajo od Floride v jugozapadni smeri, so bili od ameriškega Rdečega križa pozvani, naj zapuste svoja bivališča. Prebivalstvo je bilo odpremljeno v notranjost Floride. Ti varnostni ukrepi so bili podvzeti zaradi izkušenj iz l. 1925., ko je sličen orkan med prebivalstvom teh otokov zahteval nad 500 smrtnih žrtev. Poslednja snočnja poročila iz Nassaua so napovedovala, da mora orkan v današnjih zgodnjih jutranjih urah (po lokalnem času) zadeti na jugovzhodno obalo Floride v neposredni bližini Miamija.

Izselitev Židov iz Bratislave

Bratislava, 6. okt. d. Slovaška oblastva so odredila, da se bo moralo židovsko prebivalstvo še pred koncem leta izseliti iz Bratislave. Židje bodo naseljeni po posameznih vaseh, ki so jih oblasti določile v ta namen. Brez odloga bo že sedaj izseljenih iz Bratislave 14.000 Židov.

Atentati na sinagoge v Parizu

Pariz, 6. okt. s. V petek ponoči so bili izvršeni atentati na šest sinagog v raznih pariških okrajih. Poslopja so bila poškodovana.

---

pred največjim sovražnikom bacilom diaspis pentagona.

Oče modernih eksplozivov, ki so prav tako v službi tehničnega napredka kakor žal v službi uničevanja človeštva, je Italijan Ascanio Sobrero.

Luigi Negrelli je izdelal načrt za Sueški prekop.

V vojni tehniki se je posebno uspešno uveljavila italijanska iznajdljivost, tu bi lahko navedli vrsto iznajdb, ki označujejo sodobno vojno. V eni največjih iznajdb 19. stoletja, — telefonu — je sedaj dokončno dokazano prvenstvo Antonia Meuccija, prav kakor bo med največjimi izumitelji našega časa blestelo ime moža, ki je telefon sprostil žic in s tem omogočil radio — Marconija.

To so samo v širokih potezah izumi, s katerimi so Italijani omogočili napredek v temeljnih pridobitvah moderne omike; sila veliko je število izumov in odkritij v tehnologiji, kemiji, fiziologiji itd. Vsi ti so izpolnili temeljne spoznave in na njih nakazali nova pota.

HRVATSKA POKRAJINSKA GLEDALIŠČA

Upravnik osiješke drame, prejšnji ravnatelj splitske drame Marko Fotez je označil v razgovoru z dopisnikom »Novega lista« za svoj program ustvaritev novega repertoarja, češ da že izvedeni komadi ne ustrezajo sodobnemu duhu. Ciklus abonentnih predstav šteje 25 premier, med temi 19 dramskih. Repertoarni osnutek navaja med drugim Gundulićevo »Dubravko«, dalje delo neznanega dalmatinskega pisca iz 17. toletja »Starac Klimoje«, Franja Markovića »Kralja Zvonimirja«, Marijana Derenčina »Ladanjsko opozicijo«, Milana Šenoe »Kako vam drago«, Josipa Kozarca »Mrtve kapitale«, Mile Budaka »Ognjište«, Milana Begovića »Bez trećega«, Tita Strozzija »Čudo ljubavi«, Ahmeda Muradbegovića »Majka« in Rikarda Nikolića »Zabranjeni raj«. Izmed klasičnih avtorjev: Aristofanovo »Žensko zaroto«, Shakespeareovega »Riharda III.«, Molièrove »Učene žene«, Goldonija, Goethejevega »Fausta«, Hugojevega »Ruy Blais« in Gogoljevega »Revizorja«. Izmed modernih pisateljev so na repertoarju Nemci Hauptmann, Sudermann in Frank, Italijana Benavente in Pirandello, Slovak Stodola (»Čaj pri gospodu senatorju«), Čeh Werner (»Polnočno sonce«), Shaw in neki madžarski komediograf, ki še ni bil dokončno izbran. — Opero v Osijeku vodi Rado Ivellio. Repertoar obsega Gotovčevo Morano, Verdijevega »Trubadurja«, Lortzingovega »Carja in tesarja« ter tri operete (Strauss, Zeller in Lehar).

Vodja sarajevske drame je Kalman Mesarić, ki je bil pred mnogimi leti zagrebški gledališki dopisnik »Jutra«. Repertoar ima težišče v hrvatski drami in navaja: Milana Begovića »Bez trećega«, Milana Budaka »Ognjište«, Ante Deana »Mali ljudi«, Ekrema »Dva načelnika«, Filipovića Rasima »Prošetala Ana Perlivana«, Jurkića »Blaženi Nikola Tavelić«, Josipa Kozarca »Mrtvi kapitali«, Spira Kovačića »Kancelarija«, Adalberta Kuzmanovića »Vitropir«, Ademega Mesića »Ismet i Almasa«, Dušana Plačića »Naši domovi«, Bene Senečića »Spis broj 516«, Marka Soljačića »Misa«, Tita Strozzija »Čudo ljubavi« in »Avgusta Šenoe »Ljubica«.

V Banjaluki vodi gledališče prof. Jakša Kušan. Gledališka sezona se bo začela s »Tomislavom«, hrvatski spisanim delom slovenske pesmice Ruže Lucije Petelinove in nadaljevala z Ogrizovićevo »Hasanaginico«, z Mesarićevim »Gosposkim djetetom« in dr. Prof. Kušan je tudi napovedal matineje hrvatske lirike.

Premiera »Hamleta« v ljubljanski Drami. V nedeljo zvečer so dajali v razprodanem gledališču prenovljenega »Hamleta« z g. Slavkom Janom v naslovni vlogi. Nova režija dr. Krefta, prezasedba nekaterih vlog, nova inscenacija, — vse to je dalo »Hamletu«, staremu ljubljencu našega občinstva, značaj nove predstave, ki je napravila globok vtisk na občinstvo. Slavko Jan je bil po drugem dejanju deležen dolgotrajnega in živahnega aplavza ter je prejel šopek cvetja. O vprizoritvi, ki je zagotavlja s svojimi kvalitetami »Hamletu« novo serijo predstav, bomo še pisali.

V poročilu o premieri »Aide« dne 4. t. m. je pomotoma izpadla ocena J. Popova, ki je pel vlogo egiptovskega kralja. Pevski se je Popov nasproti lanskemu letu zelo dvignil in si je izboljšal tudi višine, ki dobivajo vedno bolj potrebno zvočnost ter se s tem prilagajo srednji in nizki legi, ki ju je Popov že primerno izoblikoval. Tudi njemu je potrebna boljša, pravilnejša vokalizacija, ki bo kvalitetі njegovega izvajanja močno v korist. Igralski je bil v navedeni vlogi vživet ter v lepem odnosu s pevsko izvedbo, s čimer je ustvaril prav lep lik ugodne estetske višine. — **cd.**

Smrt skladatelja Wilhelma Kienzla. Na Dunaju je umrl v starosti 84 let skladatelj dr. Wilhelm Kienzl, znan tudi pri nas po operi »Evangeljnik«. Po rodu je bil iz Walzenkirchna, kjer se je rodil l. 1857. Mlada leta je preživel v Gradcu. Že kot šest, sedemletni deček je jel opozarjati nase s svojo muzikalno nadarjenostjo, komponirati pa je skušal z dvanajstimi leti. To pa ni motilo graške »Buwa-Schule«, da ga ne bi izključila »zaradi nenadarjenosti«. Študiral je klavir pri Mortieru de Fontainu in kompozicijo pri dr. Mayer-Remyju, obenem pa je na Dunaju in v Pragi dovršil vseučiliščne študije. Kot mlad mož se je Kienzel navduševal za Wagnerja, s katerim se je tudi osebno spoznal v Bayreuthu. Skušal je prenesti načela njegove operne glasbe v tako zvano ljudsko opero, kar mu je uspelo zlasti v »Evangeljniku«. Kot dirigent je deloval pri raznih nemških gledališčih in mnogo nastopal tudi v inozemstvu. Kienzlova poglavitna dela so razen »Evangeljnika« še »Heilmar«, »Kuhreigen« in »Testament«. O svojem življenju in delu je pokojni kspisal knjigo »Aus meiner Opernwerkstatt«.

Jure Tkalčić priredi drevi koncert v Zagrebu s programom Cervetta Dvořaka, Haydna Tkalčića, Faureja in Davidova. Umetnik, priznani violončelist, ni nastopil že dalje časa s samostojnim koncertom.

Zagrebško operno pevko Marijano Rader je povabil na gostovanje v rimski Kraljevi operi tudi v Ljubljani znani prvi dirigent maestro Tulio Serafin. Radeva bo nastopila dvakrat v Verdijevem »Don Carlosu«. Zagrebška pevka je bila že pred leti celo sezono solistka te slavne italijanske opere.

SPORT

500 deklet iz 10 pokrajin

je v nedeljo nastopilo na prireditvi Dopolavora na stadionu — v prisotnosti Ekscelence Visokega Komisarja in številnih odličnikov

Ljubljana, 6. oktobra

Za najboljšimi kolesarji iz države, ki so sredi avgusta obiskali naš kraj o priliki krožne dirke iz Gorice v Ljubljano in mimo Trsta nazaj v soško mesto, smo včeraj na stadionu ob Tyrševi cesti prisostvovali drugi, še večji sportni manifestaciji sportnikov iz starih krajev Italije, in sicer I. ženskemu atletsko-telovadnemu nastopu v izvedbi inspektorata narodne ustanove Dopolavora za Julijsko krajino s sodelovanjem pokrajinskega Dopolavora iz Ljubljane. Prireditev, ki ji je kumovalo krasno jesensko vreme s solncem in skoraj poletnim ozračjem, je kljub strnitvi sporeda na dve uri — od 16.30 do 18.30 — uspela v vseh pogledih in privabila na prostor na tisoče hvaležnega občinstva.

Nastop telovadk in atletinj — bilo jih je okrog 500 iz 10 pokrajin, med njimi največ iz sosednih, prišle pa so tudi iz Vidma, Milana, Torina, Brescie, Vicenze in Benetk — je bil prvotno določen za 14.30 uro, bil pa je v teku dneva preložen za dve uri. Že mnogo pred na novo določenim pričetkom so množice napolnile senčnati del arene, med tem pa so se začeli zbirati tudi številni odličniki, med katerimi smo opazili Visokega Komisarja Eksc. **Graziolija** z gospo, generala **Orlanda** in **De Rienzia**, zveznega podpoveljnika pomožnih centrov Gattija, gen. tajnika Dopolavora Garattia, inspektorja Dopolavora za Julijsko Krajino **Onestia**, pokrajinske tajnike Dopolavorov iz raznih pokrajin in še mnoge druge, kakor tudi zastopstvo Slovenske sportne zveze. Med občinstvom so prevladovale sivozelene uniforme Oborožene sile.

Ko so točno ob 16.30 vkorakala dekleta v slikovitih šesterostopih na prostor in se postavila pred častno tribuno, je Eksc. Visoki Komisar izrekel pozdrava Kralju in Duceju, po enominutnem molku v spomin padlih vojakov pa je spregovoril gen. tajnik Dopolavora Garatti nekaj klenih besed, v katerih je poudaril,

kako vzvišene in pomembne so naloge, ki jih ima v sedanji vojni italijanski narod v borbi — ne proti drugim narodom, temveč v borbi civilizacije proti barbarstvu. »Danes čutimo bolj ko kdaj,« tako je dejal proti koncu svojih izvajanj, »da se zemlja lahko osvaja z orožjem, narodi pa se ohranjajo in odrešujejo samo z duševnimi vrlinami... Težko nam, če bi morali pozabiti ob našem poslanstvu vojščakov svoje vzvišeno poslanstvo kot ljudje in vzgojitelji.«

Ožji otvoritveni svečanosti je sledila nato še svečana izročitev zastave za pokrajinski Dopolavoro v Ljubljani, ki jo je prineslo na stadion posebno odposlanstvo iz pokrajine Aquila okrog 20 žena v narodnih nošah iz daljnih Abrucov. Prapor v državnih in mestnih barvah je prevzel Eksc. Visoki Komisar, ki je s spremstvom odšel v areno, ter ga izročil poveljniku Gattiu, nato pa je plapolal ves čas med izvajanjem sporeda sredi častnih gostov na tribuni. Po končanem mimohodu, ki je vzbudil zaradi svoje strumnosti in pestrosti nov val navdušenja med gledalci, so se naglo začele vrstiti posamezne točke sporeda.

Atletinje so izvedle nekaj točk na tekališču — teka na 80 m z zaprekami in 100 m ter stafeto na 4×100 m — obenem pa je druga skupina udeleženk odigrala odlomek igre v košarki. Posebno pozornost so vzbudile telovadkinje, vrsta 10 deklet iz Trsta, ki branijo državno prvenstvo in so tudi včeraj — čeprav samo v izvlečku — pokazale svoje veliko znanje na raznih pripravah ter v prostih vajah. Višek sporeda je bil skupinski nastop okrog 300 telovadkinj, ki so izvedle štiri skupne točke po godbi — skladno in zelo učinkovito. Pred koncem so se vse nastopajoče še enkrat zbrale sredi stadiona ter odpele »Giovinezzo« in še nekaj domoljubnih pesmi, nakar je Eksc. Visoki Komisar s pozdravom Kralju in Duceju oficielno zaključil ta prvi ženski atletsko-telovadni nastop.

Revija ženske mladine v sportu in telovadbi, ki nam jo je včeraj pokazala narodna ustanova Dopolavoro in kakršne že dolgo nismo videli pri nas, je nazorno pokazala, kakšno more biti vzgojno delo med mladino današnjega časa. Mladina, ki krepi telo in duha ter ljubi svojo domovino, je najboljše jamstvo za njeno srečno bodočnost!

Slab start v jesensko sezono

Prva prvenstvena nedelja v nogometnem prvenstvu ni izpolnila pričakovanj — Povprečne igre in malo zanimanja zanje

Skromen je bil včerajšnji spored, čeprav je bila ta nedelja celo otvoritvena v jesenski prvenstveni sezoni, in še one štiri tekme, ki so ostale na sporedu, so nam podrle trohico tistega pričakovanja, da bomo zdaj začeli z novimi silami ter boljšimi nadami. Pravimo v naprej, da nismo utegnili slediti vsem fazam včerajšnjih nastopov — bilo je vsega navsezadnje le 6 ur tekanja za žogo — toda po vsem, kar smo videli in slišali o njih, smo s prvo prvenstveno nedeljo vse prej kakor zadovoljni. Moštva so se predstavila s precej skromnim znanjem in so zaigrala mnogo slabše kakor smo o njih sodili po prejšnjih časih; razen tega pa je že prva nedelja odločitve za točke prinesla nekaj neljubih prizorov, ki so se v enem primeru razvili celo do dejanskega obračunavanja igralcev s sodnikom ter tudi gledalcev med seboj. Bilanca včerajšnjih tekem za točke je torej z več vidikov negativna; edino kar bo ostalo, bosta po dve točki, ki sta jih spravila Jadran in Ljubljana v I. razredu ter Mladika (če bo ostalo pri doseženem) in Korotan med drugorazrednimi. Obisk je bil na vseh tekmah precej povprečen, dokaz, da tudi naše občinstvo ni več najbolj zadovoljno z vsem, kar mora v zadnjem času gledati na naših nogometnih terenih.

O tekmah samih na kratko tole:

Jadran : Grafika 5:1 (2:0)

Do odmora je Jadran boljši in že tedaj zasluženo vodi z 2:0. Po odmoru si tiskarji nekoliko opomorejo, toda proti koncu jim spet poide sapa in Trnovčani čisto gospodarijo na terenu. Po igri, ki sta jo nudili obe stranki, je izid opravičen. Sodil je g. Pušenjak.

Ljubljana : Hermes 2:1 (2:0)

Obojestransko živahna igra in do 22. min. brez dogodka v številkah. Tedaj uide Lah in vratar Šiškarjev mora pobirati žogo iz mreže. Hermes dela marljivo, da bi izenačil, toda pred vrati ne uspeva. Po 10 minutah pobegne drugi »Ljubljančan« Pelicon, ki pošlje vratarju preko glave — spet med drogove. 2:0 za Lj. Tehtnica se nagiba na stran starega favorita! Po odmoru ni več tako živahno kakor dotlej. Toda v 14. min. se zasmeje zgoditek Hermežanu; obramba belih ni sporazumna in razlika je že manjša. 2:1 za Lj. Šiškarji se vržejo v boj z novim elanom, pridobivajo na terenu, toda do gola ne morejo zaradi solidnih branilcev. Tudi Ljubljana ima še prilike za zvišanje rezultata, toda tudi pri njej ne gre, kakor bi moralo iti. Številke ostanejo nespremenjene; zmagali so srečnejši in morda tudi boljši v rutini. Sodil je g. Čamernik.

MLADIKA : MOSTE 4:3 (2:2)

Ostra in napeta tekma od začetka do konca odn. do 35. minute drugega polčasa, ko je občinstvo vdrlo na igrišče in je moral sodnik izvajati posledice. Po odmoru še ni bilo odločitve, potem pa so domačini na igrišču prišli do svojega zgoditka v dobro. Kaj bo s to tekmo in doseženo zmago Mladike, mora odločati SNZ. Sodil je g. Vrhovnik.

KOROTAN : VIČ 9:0 (1:0)

Druga drugorazredna prvenstvena tekma je bila na travniku pod Rakovnikom med Korotanom in Vičem. Mlado viško moštvo je zadelo na preveč preizkušenega nasprotnika, da bi se bilo moglo uspešno postaviti v bran. Do odmora se je še držalo, potem pa tudi vsa požrtvovalnost ni mogla preprečiti visokega poraza. Korotanci so na svojih tleh dali že močnejšim moštvom lekcije, kakor so ga imeli v gosteh minulo nedeljo. — Tekmo je sodil gospod Dorčec.

Nedeljska kronika od drugod

Teniški dvoboj za rimski pokal med Hrvatsko in Italijo v Milanu se je končal neodločeno (3 : 3), torej z uspehom za Hrvate. O prvem singlu in prvi dobljeni točki zanje smo pisali v ponedeljski izdaji našega lista. V drugem singlu je izredno razpoloženi Mitić premagal novega državnega prvaka Cucellija v treh setih 7 : 5, 6 : 3, 8 : 6 in tako so Hrvati po prvem dnevu vodili 2 : 0. Oba doubla so v soboto dobili Italijani, najprej Camato-Chitarin proti dvojici Mitič-Branovič (6 : 0, 7 : 5, 6 : 1), nato še drugi italijanski par. Stanje točk je bilo torej izravnano. V nedeljo so se najprej veselili Hrvati, kajti mladi Branovič je »nesel« Scottija v štirih setih 2 :6, 6 : 3, 6 : 2, 6 : 3 in stanje točk se je spet spremenilo v 3 : 2 zanje. Potem sta nastopila Punčec in Romanoni; slavni mož iz Čakovca ni več kakor je bil — in Romanoni ga je po vseh pravilih položil v stran v treh setih 6 : 4, 6 : 4, 6 : 4. Tako so se zadnji smejali Italijani, izid dvoboja pa je bil 3 : 3.

Dvoboj v enaki konkurenci med Nemčijo in Madžarsko v Berlinu je prve uspehe prinesel gostom. Szentpetery je najprej odpravil Kocha, drugi Madžar Gabory pa je »namazal« novega prvaka Giesa brez vsakega napora. Podrobno je bilo takole: Szentpetery : Koch 7 : 5, 2 : 6, 6 : 8, 6 : 4, 6 : 3; Gabory-Gies 6 : 2, 7 : 5, 6 : 3. Stanje točk po prvem dnevu: 2 : 0 za Madžare. (Ostali izidi ob uri, ko to pišemo, še niso znani.)

V Stockholmu so v meddržavni tekmi Švedi zmagali nad Nemčijo s 4 : 2.

MALI OGLASI

CENE MALIM OGLASOM

Kdor išče službe, plača za vsako besedo L. —.30, takse L. —.60, za dajanje naslova ali za šifro L. 1.—. Najmanjši znesek je L. 7.—. Za ženitve in dopisovanja se računa vsaka beseda po L. 1.—, taksa L. —.60, za dajanje naslova ali za šifro L. 2.—. Najmanjši znesek je L. 20.—. Za vse druge oglase pa stane vsaka beseda L. —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L. 2.—. Najmanjši znesek je L. 10.—.

Službo dobi

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Postrežnico
pridno, pošteno, za dopoldanske ure, brez hrane, za pospravljanje 3sobnega stanovanja iščem k dvema osebama za takoj. Plača 150—180 lir mesečno. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Res poštena 99«. 17044-1

Postrežnico
neporočeno išče majhna družina od 9. dopoldne do 5. popoldne. Predstavi naj se od 5. ure dalje pri: Besednik, Komenskega ul. 24a. 17028-1

Službe išče

Pravila družb
društev, zadrug in druge spise prevajam v italijanščino točno in ugodno. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Pravnik«. 16791-2

Prodam

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifr: L 2.—.

Voz (zapravljivček)
malo rabljen, osi na olje ugodno proda Alojzij Pavlič, sedlarska delavnica, Novo mesto, Kandijska 7. 17027-6

Dve postelji
brez žimnic, dobro ohranjeni in nočni omarici prodam. Miklič, Rožna dolina II-39. 17024-6

Omaro
s predali, ki je obenem pisalna miza (antično delo) prodam. Naslov v vseh poslov. Jutra. 17031-6

Kupim

Steklenice
čepane, medicinske in zelenke, kupi lekarna Bahovec, Kongresni trg. 16461-7

1000 m tračnic
ozkotirnih in 5 vagonetov (Kipper) kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Gorenja vas«. 17023-7

Razno pohištvo
stalno kupuje Nova trgovina »Oglede«, Mestni trg 3. 17039-7

8000 l transportnih sodov
od 500—600 l zdravih, sposobnih za transport kupim. Naslov v vseh poslov. Jutra 17037-7

Otroško posteljico
belo emajlirano, dobro ohranjeno in še dve železni, zložljivi postelji z vložki, pisalno mizo, pisalni stroj — kupim takoj. Naslov v vseh poslov. Jutra. 17034-7

Kolesa

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Novo damsko kolo
poceni naprodaj. Frančiškanska ul. 10 dvorišče. 17052-11

Kolesa
Legnano, Wolsit, tudi druge prvovrstne znamke Anker šivalne stroje Verita tudi čevljarske in krojaške za časa velesejma znižane cene. Triglav, Reslieva 16. 17010-11

Več koles
dobro ohranjenih, damskih in moških takoj kupi trgovina »Oglede«, Mestni trg 3. 17040-11

Pohištvo

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Spalnico
iz trdega lesa z vložki in žimnatimi modroci in otomano, dobro ohranjeno in čisto ugodno prodam. Ogled od 14. do 16. pop. Malič, Javornikova (bivša Ruska) c. 13, pritličje desno. 17041-12

Kapital

Beseda L —.60, taksa —.60, dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Lir 500.000
na hipoteko na prvo mesto novih zgradb v Zagrebu v vrednosti 2 milijonov lir, ki donašajo letno 300.000 kun najemnine, iščem na povoljne obresti. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Hipoteka 13«. 17046-16

Oblačila

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Suknjo
črno, za srednjo postavo, dobro ohranjeno prodam. Ogled od 12. do 14. ure. Naslov v vseh poslov. Jutra. 17036-13

Stanovanja

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Stanovanje
s kuhinjo, najraje v vili v bližnji okolici išče stranka brez otrok. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Enosobno«. 17045-21a

Sobo odda

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2. —.

Sobo
s strogo separiranim vhodom oddam. Ogled od 9. do 12. Streliška ul. 22-I. 17005-23

Sončno sobo
opremljeno, z vhodom s stopnišča, oddam mlajši in mirni osebi s 15. oktobrom. Ponudbe pod »Za Tobačno« na ogl. odd. Jutra. 17051-23

Sobe išče

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Opremljeno sobo
lepo, z dvema posteljama in kopalnico v strogem centru iščem za takoj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Hitno«. 17030-23a

Solidna oseba
išče mesta kot sostanovalka z uporabo kuhinje pri čedni družini. Pismene ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Snažnost«. 17025-23a

Sobo
za dva gospoda v centru ali v bližini centra, po možnosti z zajtrkom iščem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Akademik«. 17038-23a

Sobo
z dvema posteljama iščem. Plačam dobro. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Čisto«. 17032-23a

Posest

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—

Dvostanovanjsko hišo-vilo
kupim event. zamenjam za parcelo in doplačam. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Do L. 80.000«. 16862-20

2 stavbni parceli
ob Celovški cesti prodam. Poizve se: Podutiška c. 45. 14035-20

Šeststanovanjsko lepo vogalno hišo
lepo vogalno hišo v Sp. Šiški z lepim donosom — prodam takoj zaradi družinskih razmer za 320.000 lir. Naslov v vseh poslov. Jutra. 17033-20

Stroji

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Pisalni in računski stroj
precizni, najpopolnejše moderne konstrukcije, takoj prodam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 16550-29

Živali

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Par konj
tudi posamezno, prodam. Naslov v vseh poslov. Jutra. 17026-27

Izgubljeno

Nikljasto uro
»Doxa« z verižico sem izgubil na poti čez Golovec v Štepanjo vas. Pošten najditelj naj jo odda proti nagradi v ogl. odd. Jutra. 17047-28

Denarnico
z 200 lir sem izgubila na Karlovški cesti. Ker sem revna dijakinja, prosim najditelja, naj jo odda na ogl. odd. Jutra. 17042-28

INSERIRAJ V „JUTRU“!

Ženitve

Beseda L 1.—, taksa —.60, za šifro L 2.—.

Dve uradnici
v stalni službi iščeta moža. Ponudbe pod »Lepa dota« na ogl. odd. Jutra. 17049-25

AMARO CORA
TORINO · 1835
col selz:
ottimo aperitivo
liscio;
efficace digestivo
s sodavico:
najboljši aperitiv
sam, brez sodavice:
zelo učinkujoč za dobro prebavo.

Premogokop Št. Janž
išče mlajšega
rudarskega inženjerja
s prakso na premogu,
dva rudarska paznika
z rudarsko šolo in prakso, nadalje
korespondenta
samostojnega in perfektnega v italijanskem jeziku — za čimprejšni nastop.
Ponudbe z opisom dosedanjega službovanja poslati na: **Premogokop And. Jakil d. d., Krmelj.** 4680

VODNE TURBINE
venecijanke, krožne žage, mlini, transmisije itd.
Strojno podjetje ing. BORŠTNAR
LJUBLJANA-ŠIŠKA, Sv. Jerneja cesta 18 — telefon št. 45-60
NA VELESEJMU PAVILJON »H«

CASA DI ORTOPEDIA „RAL“ - ORTOPEDIČNI ZAVOD „RAL“
G. Carrano
Via S. Marta, 25 — MILANO — Telefono 84.345

ERNIA senza operazione
Nuovo Otturatore speciale
Contiene in modo meraviglioso qualsiasi forma di ERNIA, anche volumicosa, riducendola ed immobilizzandola in breve tempo.
L'ortopedico autorizzato a norma di legge riceve a:

KILA brez operacije
Nov poseben pas, s katerim je mogoče na čudovit način zadržati tudi obsežno kilo vsakršne vrste, jo omejiti in v kratkem ustaviti.
V smislu zakona avtorizirani ortoped sprejema

GORIZIA	— Albergo Didic	— Giovedì 9 Ottobre — v četrtek, 9. oktobra
IDRIA	— Albergo Tre Corone	— Venerdì 10 Ottobre — v petek, 10. oktobra
POSTUMIA	— Albergo Leone	— Sabato 11 Ottobre — v soboto, 11. oktobra
FIUME	— Albergo Reale	— Domenica e Lunedì 12 e 13 Ottobre — v nedeljo in ponedeljek, 12. in 13. oktobra
TRIESTE	— Albergo Posta — Piazza Oberdan	— Martedì e Mercoledì 14 e 15 Ottobre — v torek in sredo, 14. in 15. oktobra

Konzul Nezavisne Države Hrvatske u Lubiani

poziva sve hrvatske državljane

koji stalno borave u Lubiani, da se radi očevidnosti **osobno jave u konzulatu, Prešernova ulica 54/I. od 16—18 sati poslije podne ovim redom:**

Sa početnim slovom prezimena
A do uključivo E u torak 7. listopada,
F—J u sriedu 8. listopada,
K—M u četvrtak 9. listopada,
N—S u petak 10. listopada,
Š—Ž u ponedeljak 13. listopada.

Hrvatski državljani koji su stalno nastanjeni u pokrajini Lubiana a ne mogu osobno doći u konzulat imaju pismeno najkasnije do 15. o. mj. dostaviti sliedeće podatke:

Prezime i ime, ime otca te rodjeno prezime i ime majke, zanimanje, zavičajnost, narodnost i rasnu pripadnost, vjeru, s kime oženjen (udata). Ovdje navesti ime i prezime muža odnosno ime i rodjeno prezime žene, njenu narodnost, rasu i vjeru te dan i mjesto rodjenja. Nadalje ima izjaviti od kada i zašto stalno boravi u pokrajini Lubiana, kada je bio zadnji put u Hrvatskoj i koje jezike govori. Ovim podatcima treba dodati posve kratki životopis.

Konzul Dr. Ivanić v. r.

J. Marquand 25

HVALA LEPA, GOSPOD MOTO!

Njen glas je bil tišji, a trden.

»Da, pomislila sem.«

»Počakajte. Rekel sem vam, da se vrnem, ako bi se stvari poslabšale. Dobro me poslušajte: zdajle si vzamem avtomobil in pridem k vam v hotel. Zaklenite vrata in ne puščajte nikogar k sebi. Spustite zastore in nikar se več ne pokažite pri oknu. Ne odpirajte živi duši, dokler ne zaslišite pred vrati mojega glasu.«

Nastopil je trenutek molka. Potem me je vprašala:

»Kaj mislite storiti?«

»Mislim vas spravit na varen kraj,« sem odgovoril. »Storite natanko tako, kakor sem vam rekel, prosim vas. Pridem, kakor hitro bo le mogoče.«

13. poglavje

Obesil sem slušalo nazaj in se s težavo premagal, da nisem poklical sluge in mu ukazal, naj mi stopi po avtomobil. Klic mi je bil tako rekoč že na ustnicah, ko sem se iz dveh razlogov premislil. Prvič zato, ker v hiši vobče ni bilo služabnikov razen vratarja, in ta je bil predaleč. Spomnil sem se, da sem bil poslal rikšija iskat nekoga, ki bi mi pripravil večerjo; toda odsotnost služinčadi me ni edina opominjala, naj mirujem. Slutnja nevarnosti se je oglašala v meni in delala, da sem tiho, z napetimi živci, kakor prepaden stal v svoji sobi. Za svoji mpisalnikom, v tem prostoru, ki je imel ena sama vrata, sem se čutil varnega, med tem ko je na temnem dvorišču utegnilo prežati name kdo ve koliko opasnosti. Živa domišljija ni prijetna tovarišica v takšnih trenutkih, in nikoli prej se nisem bil zavedel, da bi bila moja domišljija tolikaj živa. V duhu sem polnil dvorišče z vsemi zlovestnimi jutrovskimi liki, ki krasé strani senzacijske literature o Daljnem vzhodu. Tisti večer sem za četrt ure izgubil zaupanje v svoje poznanje Kitajske. Ta čas, ko sem sedel za pisanlikom, sem v domišljiji umiral na vseh sto načinov nagle smrti, ki so čakali name zunaj na dvorišču... čeprav sem vedel, da ga moram prekoračiti, ako hočem z doma. Prisluhnil sem. Zdelo se mi je, da slišim v oddelku za služinčad, nedaleč od vrat na cesto, oprezne, pritajene glasove. Zdrava pamet me je pripravila do spoznanja, da si s čaknjem nič ne koristim. Spet sem snel telefonsko slušalo,, poklical neko kitajsko izvoščarsko podjetje in ukazal, naj mi pošljejo zaprt avtomobil. Čez pet minut sem po prstih krenil na dvorišče, loveč se kakor človek, ki stopa v kotanjo ledenomrzle vode. Samo čustvo napačnega ponosa me je udržalo, da nisem na vrat na nos blazno predirjal razdalje od delovne sobe do paviljona in od paviljona do vnanjih vrat.

Ko sem minil zaslon iz sivega kamna, ki je branil zlimvplivom dostop v mojo hišo, sem se oddahnil. Mali prostor pred rdečimi vrati je dobival od kuhinjskih oken poslopja za služinčad nekaj svetlobe. Slišal sem mehke korake in ropotanje s krožniki ter čutil v zraku vonj po jedilih. Očitno je bil moj kuli našel začasno pomoč. Misel, da se je moje hišno življenje kakor po čudežu vrnilo v običajni tir, me je nekam potolažila. Naročil sem bil večerjo, in dasi sem vedel, da me ne bo doma in je ne bom utegnil použiti, je vendar gotovost, da imam ljudi, ki mi strežejo, storila, da sem se čutil varnejšega. Ob zvoku mojih korakov po tlaku se je pokazala na kuhinjskem pragu moška postava. Vedel sem, da mora biti eden izmed mojih novih slug, toda v obraz ga nisem videl, ker je stal s hrbtom proti luči. Bil je visok človek v neoporečni beli halji, ki je tako rekoč uniforma kitajskih služabnikov.

»Ali gospod kaj želi?« me je vprašal.

Govoril je narečje, ki je bilo zame dokaj težko razumljivo... enega izmed neštetih krajevnih narečij, ki delajo, da je vsa Kitajska en sam ogromen babilonski stolp. Njegov glas je bil rahel, malce oster in nekam lepetajoč, z oblastnim prizvokom, kakšnega človek ne b iprisodil dobremu sluge.

»Si ti novi sluga?« sem ga vprašal. »Odkod prihajaš?«

»Iz Južnega mesta, prosim,« je odgovoril. »Slišal sem, da potrebujete slug; privedel sem vam jih. Jaov bratranec sem... Tisti, ki vam ga je Jao obljubil poslati. Storiti hočem vse, kar gospod želi.« Globoko se je priklonil in stopil bliže. »Upam, da vas bom mogel zadovoljiti,« je dodal. »Razumem se na tuje hiše in vem, da je velika čast služiti gospodu. Stregel vam bom enako dobro kakor Jao.«

»Nocoj ne potrebujem večerje,« sem dejal. Niti na misel mi ni hodilo, da mu ne bi zaupal, in prav nič se nisem pomišljal pustiti te nove ljudi same v moji hiši, kajti le redko se zgodi, da bi pekinški služabniki okradli gospodarja, pa naj bodo od koder koli. »Zdaj moram z doma. Jutri zjutraj dobiš nadaljne ukaze.«

»Kako?« je oporekel novinec in zazdelo se mi je, da mu glas nekam rezko zveni »Gospod odhaja z doma, ne da bi bil večerjal? Večerja bo izvrstna. Samo trenutek še, pa bo nared.«

»Ne maram dvakrat ponavljati isto reč,« sem ga jezno zavrnil, kajti njegovo vedenje mi ni ugajalo. »Rekel sem, da moram v mesto. Reci, naj mi odpro vrata.«

Storil je korak proti izhodu. V moje veliko začudenje se je postavil predme.

»Gospod, vaša večerja bo takoj nared.«

Nisem mu odgovoril. Osuplost mi je za hip ohromila jezik, kajti svetloba, ki je uhajala iz kuhinje, mu je padala zdaj na obraz. Stal je v svetlem krogu pred temnim ozadjem kakor igralec na odru, ki ga obseva reflektor; strmel sem mu v obraz, podolgovat severnokitajski obraz s sivkastorumeno poltjo, ki je na oko nalikovala glini. Nos je bil top, oči poševne in ostre; usta so bila neprimerna, majhna in upognjena kakor Kupidov lok. V tem drobcu sekunde, še preden sem utegnil zasopsti, so mi v spominu zazvenele besde majorja Besta. Zdelo se mi je celo, da slišim njegov zategnjeni glas: »Majhna, smešna usta. Lahko bi jih primerjal z rožnim popkom... usta za poljubljanje sredi obraza iz gline... strašno, vam pravim!«

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Alojz Novak. — Vsi v Ljubljani.